

GRUDA

VSEBINA ZVEZKA 12.

FRANCÉ GERŽELJ: Sveti večer. — JOŽA LOVRENČIČ: Zaklad ob Nemiljščici.
— MIRKO KUNČIČ: Dekliška pesem. — FRANCÉ GERŽELJ: Brinove jagode
s Krasa. — J. D.: Večer v polju. — J. D.: Jesenska. — J. D.: V mesečini. —
M. N.: V božični noči. — JAROSLAV DOLAR: Martinova zadnja pot. — ING.
I. Z.: Racionalizacija, intenziviranje, standardizacija. — Kotiček za dekleta. —
Organizacija. — Za zabavo in smeh.

Celoletna naročnina „Grude“ znaša Din 30.—, Za dijake in vojske Din 20.—.
U. S. Amerika Dolar 1.—, Argentina 2 Pes. V podrobnih prodajih stane „Gruda“
Din 3.—.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ljubljana, Cankarjevo nabrežje št. 5/I. —
Rokopise je pošiljati uredništvu, naročnino, reklamacije, oglase itd. samo upravi.
Cene oglasov po dogovoru. Rokopisov, ki jih ni naročilo, uredništvo ne vrača. —
Urejuje: Uredniški odbor. — Odgovarja: dr. Janže Novak, Linhartova ulica 20.

Kartoteke in moderno
knjigovodstvo za
zadruge
knjižnice
družbe
vsa podjetja
gospodarske ustanove
itd.

NAJBOLJŠI

v materialu
in
lepih opremah
so edino
GRITZNER

ADLER in KAYSER

šivalni stroji in kolesa, za dom in
obrt, pletilni švicarski stroj DU-
BIED, pisalni URANIA.

Ugodni plačilni pogoji - pouk brez-
plačen samo pri

Josip Petelinc
Ljubljana.

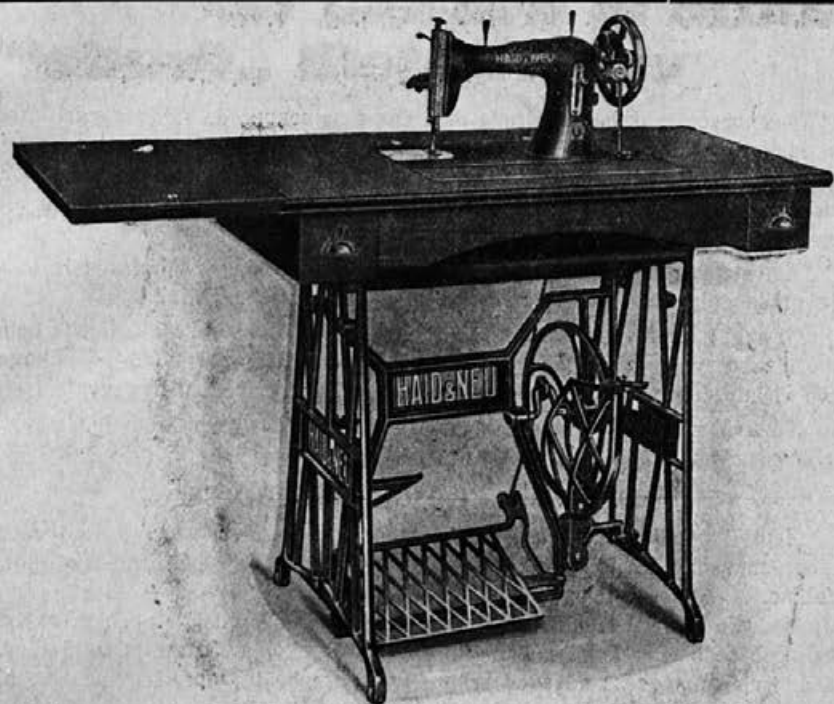
Modni kamgarni

Sportni ševijoti
za fine obleke.

Velika izbira,
ugodne cene.

R. Miklauc „Pri Škofu“

Ljubljana

„HAID & NEU“ šivalni stroji.

„Mifa“ prvovrstna nemška kolesa.
Zahtevajte cenike brezplačno! V vsakem
kraju iščemo zastopnike (pripravno kot
postranski zaslužek za kmetijske fante).

„Centra“,
Zaloga šivalnih strojev in koles
Ljubljana
Masarykova cesta (Nova palača Vzajemne
zavarovalnice)

Fantje in dekleta ter vsi prijatelji „Grude“!

Vsak mesec je prihajala Gruda med vas z namenom, da vas razvedri in uči, da vam poroča kaj delajo in kako napredujejo naši fantje in dekleta po svojih društvih, da vam svetuje v tem ali onem vprašanju, da budi kmetsko samozavest in širi kmetski pokret, kot temelj napredka kmetsko-delavskega sloja ter ž njim države.

Lep namen je imela Gruda in velika je njena naloga. Vprašanje je le, če jo je vršila dobro in uspešno in če jo ne bi lahko vršila bolje?

Ni nam treba mnogo premišljati, da ugotovimo, da bi lahko bila Gruda boljša in da bi tako svoje delo vršila uspešneje in hitreje. Da jo spravimo na odgovarjajočo višino je predvsem potrebno sodelovanje vseh zavednih bralcev.

To uvidimo in zato ne ostanimo pri besedah, ker treba nam je dejanj — zgrabimo za delo vsi in takoj rekoč:

HOČEMO BOLJŠO „GRUDO“!

Zato ji bomo pridobili novih naročnikov — vsak vsaj enega, da dosežemo ono število naročnikov, ki je potrebno, da bo „Gruda“ taka, kot si jo želimo.

Na delo torej! Ne oklevajmo in ne premišljujmo predolgo, nego privoščimo potrebno besedo temu znancu, oni prijateljici — vsakomur, ki mu ni žal žrtvovati na leto treh kovačev za duševno hrano, za izobrazbo in napredek kmetske mladine. Poskusimo povsod, kjer se nam nudi prilika — vsi nam gotovo ne bodo odrekli in če pridobimo samo enega, je uspeh tukaj — vsak vsaj enega, smo rekli!

Javite svoje naslove vsi, ki hočete v gornjem smislu delati, da prejmete od upravištva potrebna navodila in bloke.

Tudi tekoče leto niso držali rok križem in dosegli smo mnogo, a ne še zadosti. Še enkrat, še letos zastavimo vse sile na celi črti, samozavestno in odločno in naš naloga bo rešena.

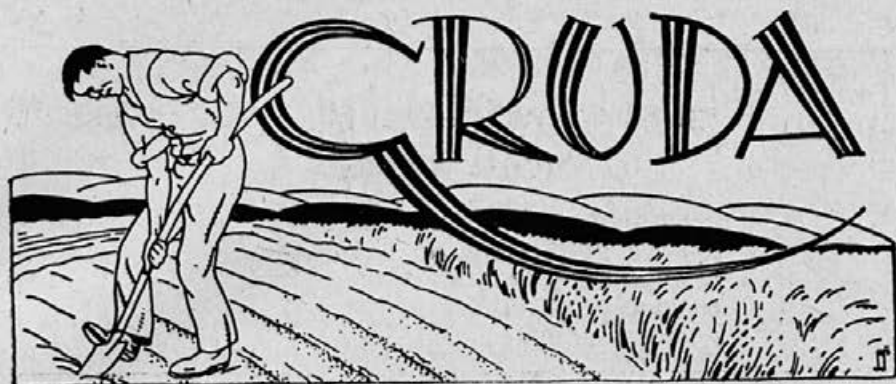
One naročnike pa, ki še niso poravnali naročnine prosimo, da to store takoj, da zopet ne pozabijo in s tem ne ovirajo „Grude“ pri njenem delu in napredku.

UPRAVNIŠTVO „GRUDE“

Cankarjevo nabrežje 5.

Ali si že član „Kmetijske matice“? Pristopi in pridobi še druge!

**Informacije dobiš pri glavnem poverjeništvu Km. Matice,
Cankarjevo nabr. 5.**

VII

MESTČNIK
ZA KMETSKO
PROSVETO

12

Vesele božične praznike!

Francè Gerželj:

Sveti večer.

Cez tihotno vas se noč
je kot v bajki razlila.
Iz majhnih, dimastih koč
pa molitve in misli na pot so šle
v tej uri samotni.

Pod visoko nebo
vse molitve, prošnje in kletve gredo:
„Oče naš — — —“
oče brezmejnih dobrot,
težka življenja je našega pot.
In ni nam mogoče odtod,
preveč si ljubezni nam dal,
preveč si ž njo na grudo domačo
in bajto ubogo nas vse prikoval;
zdaj gledaš,
kako se od jutra do mraka znojimo,
kako s svojo krvjo zemljo plodimo
in pijemo iz nje našo trpko zavest
trpljenja in bede.
O, Krist, kaj samo zato se rodiš,
da spet na križ te razpno?
Oče naš — — —“

Utihnili v srcih je pesem zemlje domače.
Pekoče skele žulji in brazde v dlaneh,
ogelj pritajen tli v očeh
in srca v tesni bojazni drhtijo.

„Oče naš — — —“
Cez koč ubožne pa zvezda gre,
vsa zlata in dobra
na samotni lije kraj
božične noči sijaj.

Joža Lovrenčič:

Zaklad ob Nemiljščici.

Božična zgodba.

Poslušajte, povem vam zgodbo, o zakladu ob Nemiljščici, ki je iz onih časov, ko so še rokovnjači strašili po Gorenjskem in ni bil človek nikjer varen pred njimi, tudi v skriti dolini nemiljski med Ravnikom, Malim vrhom in Jamnikom ne, kamor so se kaj radi zatekali in taborili v samotnih gozdovih.

* * *

Bil je mračen, pust zgodnji popoldan pred božičem. Ostri mraz je popustil in oblaki, ki so se vlekli izza hribov, so kakor obstali nad dolino. Zdelo se je, da se je nebo poveznilo preko Ravnika na Mali vrh in Jamnik, zakaj svetega Primoža bela cerkev, ki so jo sicer tako lepo videli iz Nemilj, je izginila, ko da bi jo odnesli angeli. Tako so mislili Nemiljčanovi otroci Francka, Janezek in Tone, ki so sloneli za mizo ob oknu, brisali zasople šipe in gledali, kdaj začnejo priletati izpod neba bele muhe.

„Lajšan gre,“ je povedal Tone očetu, ki je postavljaj v kotu nad javorovo mizo jaslice.

Oče ni nič rekel. Okončaval je jaslice in ko se mu je zdelo, da je vse v redu, je stopil s klopi na tla in jih gledal.

„Zdaj pogledjte, če je vse prav,“ je pozval otroke.

„Lepe so, oče, lepe,“ so bili otroci zadovoljni in občudovali hlevce, nad katerim je plaval angel in je pramenela repatica in so hiteli k njemu pastirci z belimi ovčkami.

V veži so se začuli težki koraki.

„Po snegu diši, Nemiljčan, je prigovoril v hišo črn ogljar in sedel za mizo, zakaj Nemiljčan je imel krčmo.

„Diši, diši, Lajšan,“ je dejal gospodar; „če začne, se ga namete toliko, da ne bo mogoče zvečer izpod strehel!“

Tako je rekel Nemiljčan in ker je poznal ogljarje, ki so bili ob sobotah in pred prazniki njegovi edini gostje, je šel in natočil običajno merico žganega in ga postavil pred ogljarja in še sam prisedel.

Otroci so se umaknili za peč in s pritajeno besedo sanjali o čudesih svetega večera...

Lajšan je nagnil, da je zaklotalo.

„Zasluži ga človek,“ je menil, ko je odložil steklenko.

„Da bi le Kroparji kaj bolje plačevali,“ je pripomnil krčmar, ki je bil tudi sam kopar, zakaj oblanice nad vrati so mu privabliale

redke goste in ne bi mogel živeti od onega, kar je stočil. Neslo mu je edino tedaj, če so prišli rokovnjači in posedeli pri njem cel popoldan do pozne noči.

„Z žebli ne gre, kakor bi radi, se izgovarjajo fužinarji, pa moramo še mi trpeti in popustiti v ceni. Včasih je bilo bolje!“ je ogljar mirno odvrnil in kljub nizki ceni oglja, ki so ga teden za tednom tovorili v Kropo, zadovoljno nagnil, kar mu je še ostalo v steklenki.

„Slabi časi, slabi! Človek gara in se žene, a le nimaš nič,“ je potožil Nemiljčan. „Dobro bi bilo, če bi človek nocoj o polnoči, ko bo povzdigovanje, bil pri kakem studentu in natočil zlata, da bi ga imel vse življenje dovolj,“ se je domislil Lajšan in se nasmehnul.

Otroci so prisluhnili...

„Ne bilo bi napak!“ je pritrdil krčmar in vzel prazno steklenico, ki mu jo je porinil ogljar brez besede in šel, da mu jo znova napolni.

Zmračilo se je bilo in v hišo je prišla gospodinja in prižgala leščerbo. Za njo so bili vstopili še trije ogljarji. Bili so že beli in ko so se otresli snega, so prisedli k Lajšanu in tudi naročili pijače.

„Rokovnjači so prišli menda praznovat v naše gozde,“ je začel privedovati eden.

„V grapi pod Jamnikom, kjer zdaj nihče ne žge kope, se je kadilo. Stavil bi, da kurijo rokovnjači!“

„Stari rokovnjač Andraž pride vsako leto okoli božiča v naše kraje. Čudno, da ga ni bilo še nič k nam,“ je dejal krčmar.

„Vidva sta si dobra,“ je menil Lajšan.

„Dobra — kaj mu pa hočeš, če nas pusti lepo v miru? V Nemiljah in tudi na Logu ni bilo še slišati, da bi kdaj kaj izsiljevali,“ je zagovarjal Nemiljčan svoje prijateljstvo z rokovnjaškim glavarjem.

„Kaj naj bi izsiljevali, saj smo vsi sami reveži. Kjer nič ni, tudi rokovnjač nič ne dobi!“ so menili možje.

„Pa je le prav, da smo si z njimi dobri,“ je vztrajal krčmar in beseda je dala besedo in so se zagovorili, dokler ni prišla gospodinja in povedala, da zvoní na Jamniku že sveto noč in je poklicala otroke in moža, da bi kadili in škropili...

* * *

Ko so sedeli Nemiljčani po večerji sami v hiši za pečjo, so se spomnili otroci Lajšanovih besed o zlatu, ki teče o polnoči med povzdigovanjem iz vsakega studenta.

„Ali je res, oče?“ so hoteli vedeti.

„Tako pravijo,“ je dejal oče kratko.

„Res je,“ je potrdila mati. „Ali nisi slišal,“ je hotela moza prepričati, „kako je bilo ono leto s Klinarjevo deklo v Kropi?“

„Kako? Kako?“ so bili otroci radovedni.

„Doma je ostala, ko so šli drugi k polnočnici, in je še pomivala. Ko ji je pošla voda, je stopila po drugo. Natočila je škafo in ga poplaknila, potem ga pa spet postavila in ga odnesla, ko je bil poln. Če bi ne bila poplaknila in izlila, bi ji ne bilo treba služiti več pri Klinarju. Ko je v kuhinji odložila škafo, je videla, da je ves pozlačen do tja, kolikor je prvič natočila...“ je povedala mati.

„Jaz ga ne bi izlil!“ se je oglasil osemletni Janezek.

„Jaz tudi ne!“ je ponovila za njim leto mlajša Francka.

„Tudi jaz bi ga ne, če bi vedel, da se je natočilo zlato!“ je pripomnil Tone, ki je bil že v desetem letu in je hotel pokazati, kako zna pametno misliti.

Janezek se je zagledal v jaslice, pred katerimi je visela izpod stropa lučka in obsvetljevala hlevček in pastirce, ki so z ovčkami hiteli k Jezuščku.

„Če bi mi natočili zlato, bi ga nesli tudi Jezuščku, kakor mu ga je nesel kralj Boltežar,“ je rekel, zakaj božje Dete v revnem hlevcu se mu je smililo.

„Mati, pa postavite škafo doli pri studencu!“ je svetoval Tone.

„To ni kar tako, otrok,“ mu je pojasnila mati. „Če bi lahko kar postavili, da se natoči v sveti uri, bi bili že vsi bogati. Ko greš po vodo, ne smeš misliti na zlato in tudi ure ne smeš računati. Tako srečen moraš biti, da prideš pravi trenutek, ne da bi nalašč ne šel k polnočnici, drugače ni nič.“

„Škoda,“ sta dejala Janezek in Tone.

„Škoda,“ je dejal tudi oče; „če bi imeli le pisker zlata, ne bi ne ure delj ostali tu v Nemiljah, ko smo kakor na koncu sveta. Poiskali bi kje drugod domačijo.“

„Joj, bi bilo lepo, če bi bili kje blizu cerkve! Vsako leto bi lahko šli k polnočnici,“ je bil Janezek vesel, ki je samo sanjal, kako lepo mora biti o polnoči v cerkvi.

„Ti bi zaspal, kakor je zaspala zdaj Francka!“ je Tone zavrnil bratca.

„Ali misliš, da bom zmerom majhen in zaspan, ko bo noč?“ se je branil Janezek.

„Jaz bi pa šel že nocoj z vami, kaj ne oče, če ne bi snežilo?“ se je postavil Tone.

„Če ne bi zaspal,“ ga je podražil oče in vzel s stene rožni venec z debelimi lesenimi jagodami in začel moliti, zakaj pozno je bilo in nič več ni pričakoval, da bi prišel kdo v krčmo.

Molili so, a preden je prišel oče do tretje skrivnosti, sta Janezek in Tone že zadremala in sanjala o zlatem studencu in o polnočnici ...

Mimo hiše se je zasvetilo in glasno govorjenje sta zaslišala Nemiljščan in žena. Z baklami so šli mimo sosedje k polnočnici na Ovsise, kamor so imeli bliže nego v Selca, kjer je bil njihov zvon.

Tudi Nemiljščan se je napravil in vzel veliko baklo.

„Nič več ne sneži, a nametlo ga je le skoraj do kolen,“ je dejal, ko je stopil pred hišo, in nato odšel, da bi dohitel sosede, ki so bili že daleč pred njim, da je svetloba njihovih bakel kakor umirala.

* * *

Nemiljščan je bil zadovoljen, da mu ni bilo treba gaziti v celo. Oni, ki so šli pred njim, so utrli gaz in lahko je hodil. Oblaki so se bili prevlekli in z neba so zasijale spokojno zvezde, kakor bi svetile veliki skrivnosti. V tihi polnočni mir je Nemiljščan slišal le pritajeno šumenje rečice, ob kateri je šel, in še vsako toliko, kako je švignila veja, sproščena snega, ki je čopnil z nje na tla.

Tako je šel in kar čudno se mu je zdelo, da se ne more otresti misli na zlato, o katerem je govoril ogljar in so sanjali o njem otroci.

Kakor bi z zlatom pozvanjalo, je prihajalo zvonjenje tam doli od Besnice.

„Mudil bom,“ je pospešil korake, ob katerih se mu je zdelo, kakor bi kdo stopal za njim.

Ozrl se je.

„Nikogar ni, lastni škornji me strašijo,“ se je nasmehnil.

Stopil je še hitreje in občutek, da mu nekdo vendarle sledi, ga ni zapustil.

„Kakor otrok sem, ki ga vznemirja lastna senca,“ je pomislil in obstal.

Pa se je tedaj zdrznil.

Tam z one poti, ki je vodila izpod Jamnika, je kakor zajčalo.

Pridvignil je baklo in posvetil v stran. Pot je bila zasnežena, ne ene stopinje ni bilo v njej.

„Čudno, kaj vse nocoj slišim! Komaj se prepričam, da ni nikogar za mano, pa me že spet vznemirja nekako vzdihanje! Kaka

srna bo ali lisical!" je pomislil in hotel naprej. Dva koraka, tri korake je napravil, a mu je bilo, ko da ga nekaj zadržuje.

„Nak, tako še nisem hodil! Kakor da trapam, se mi zdi!" je bil hud sam nase.

Ječanje se je ponovilo.

Nemilščana je kar zazeblo po hrbtu.

„Ne bo srna in lisica tudi ne! Človek ječi tako!" si je rekel in postal in čakal, bo li še kaj slišal.

„Kaj, če bi kdo zašel? Kak Podlipčan?" je pomislil.

In je še čakal in se mu je zazdelo, kakor bi slišal onemogel glas.

„Naj bo, kar hoče," je dejal, „zaklical bom! Če je kdo, ki potrebuje pomoči, bo že še toliko mogel, da se oglasi!"

Obrnil se je v smer, odkoder je bil slišal ono ječanje.

„Kdo ječi? Ali si zašel?"

Glasno je zaklical, da je odmevalo od robov in ga je bilo skoraj strah.

Prisluhnil je.

„Ojoj, ojoj!..." je začul onemogel odgovor.

Vrnil se je do zasneženega kolovoza, ki je vodil ob grapi pod Jamnik.

„Kdo je?" je vprašal.

Nič odgovora.

„Pa vendar ni že tako pri koncu, kdor že je, da ne bi mogel več odgovoriti!" je zamrmral Nemilščan in že mislil, kako ga hoče sam škrat zavesti, da bi zamudil polnočnico.

Skoraj bi ga ta misel premagala, da bi nadaljeval pot, a nekaj mu je prigovarjalo, naj ne bo tako neusmiljen in naj pogleda in pomaga.

Zagazil je v celo. Do kolen so se mu udirale noge in še skozi zamete je moral.

„Daleč ne bom gazil, da še sam ne onemorem. Nič čudnega, če je kdo opešal v teh zmetih!" je govoril sam s sabo, dvigal noge iz snega in kolikor je mogel široko stopal.

„Ali ne hrope nekdo, kakor bi bil v zadnjih vzdihljajih?" se je povprašal, ko se je bližal mogočni smreki ob poti. Poznal jo je, saj ni bilo tako stare in debele daleč naokoli in često so govorili o njej. Nizko so bile poveznjene spodnje veje, zakaj snega se je nabralo na njih toliko, da so se morale upogniti pod njim skoraj do tal. Onstran smreke je zapazil stopinje in še razmetan sneg, kakor bi se kdo valil po njem.

Nemiljčan je obstal.

„Tu nekje mora biti,“ si je dejal in začel svetiti z baklo. Ko je prišel do smreke in je tako mimogrede prijel za visečo vejo, s katere je stresel sneg in jo nekoliko odmaknil, je kakor odrevenel.

„Andraž!“ je zaklical Nemiljčan, se pripognil in stopil pod smreko, zakaj pod njo je ugledal starega rokovnjaškega glavarja. Sključen je ležal tik mogočnega debla. Glava, ki jo je moral imeti prej oslonjeno na drevo, mu je omahnila na prsi. Pojemajoče je hropel, ko je Nemiljčan pokleknil zraven njega in mu posvetil v obraz.

„Andraž!“ ga je poklical znova in ga potresel z desnico. Bil je že ves tog in samo za spoznanje je odprl oči, v katerih je vlažno zalesketalo in so bile neznansko začudene, kakor bi se spovrnila duša iz onega sveta in ne mogla verjeti, da je še priklenjena na onemoglo telo.

„Nemiljčan... pri koncu... je... z mano...“

Težko, z vsem naporom in presekano je spregovoril Andraž in iskal z roko za Nemiljčano in ko jo je dobil, mu jo je mrzlo stisnil, kakor bi ga bilo strah in bi je ne hotel več izpustiti.

„Slabost... me je prevzela... k tebi sem... hotel... pa me je zdelalo... Prav je... da si... prišel... preden... izdahnem...“

„Ali bi mi rad kaj povedal, kaj naročil, Andraž?“ je povprašal Nemiljčan, da bi se Andraž ne mučil in bi lažje govoril.

„Povedal... naročil...“ je lovil rokovnjač sapo in besede.

„Ali naj te nesem domov?“ mu je hotel Nemiljčan pomagati.

„Ne... ne... V gozdu sem... živel... v gozdu... naj umrem... Čuj, doli... ob vodi, tam, kjer zavije steza... na vašo Šmarno goro... in raste v pečeh stara bukev... vsa žlebasta je... tam najdeš... moj zaklad... in pol ga daj... mojim tovarišem, ki pridejo... k tebi... ko me... pogrešijo. Tako... smo se... zmenili... Od druge polovice... pridrži... nekaj zase, nekaj... pa daj za maše... zakaj zdaj... zdaj se kesam... kesam vsega... vsega...“

Andraž je obmolknil, težko zahropel, stisnil Nemiljčanu še bolj roko, ga stekleno pogledal in glava mu je omahnila... Izdihnil je...

„Bog ti daj večni mir in pokoj!“ je želel Nemiljčan in tesno mu je postalo, ko je stopil izpod mogočne smreke. Hitro, kakor bi se bal, da pride Andraž za njim, je stopal po svoji sledi in šele, ko je prišel na pravo pot, se je oddahnil in si kar z rokavom obrisal čelo, zakaj ves poten je bil.

Še je odmevalo preko hribov v dolino zvonjenje in Nemiljčanu se je zdelo, da se ubrani glasovi srečujejo prav nad njim, ko da pojo sami angeli in ga vabijo, naj podviza, da ne bo mudil.

Res je pospešil korake, a ko je prišel ob Nemiljščici do razpotja, kjer bi moral kreniti onkraj Loga proti Njivicam in Polšici, da bi prišel na Ovsišče, je obstal.

„Saj bosta zjutraj še dve maši,“ je pomislil, „bolje bo, če pogledam, ali je Andraž govoril resnico. Zaklad v bukvi, skrit je, a vendar, utegnil bi ga kdo izslediti. Kak lovec, ki bo imel čez praznike čas. Pes mu ga ovoha, pa se lahko obrišem pod nosom! Dobre četrte ure in pri oni bukvi bom!...“

Odložil se je in krenil pod nemiljško Šmarno goro. Težko je šel po stezi vkreber, škornjev se mu je oprijemal sneg, da so bili težki, kakor bi bili iz svinca. Ko ga je oprasnila kaka veja, se je kar zdrznil, in tudi ob sencah, ki jih je metala bakla pred njim, mu je bilo čudno. Ves je bil znojen.

„Kaj bi se bal, saj nisem otrok! K zlatemu studencu grem in potem bo konec skrbi! Kdo bi mislil, da se mi tako primeri! Ni zastoj nocoj sveta noč!...“

„Sveta noč, pa jo ti tako praznuješ? Več ti je za posvetno kakor za dušo? Mašo si odložil, da dvigneš rokovnjaški zaklad, ki je naropan, okrvavljen... Ali je to tvoja sveta noč?...“ se mu je budilo v duši in mu je bilo, kakor bi mu kdo šepetal v uho. Oddaleč je zagledal peči in staro bukev, o kateri mu je govoril Andraž, in zamahnil z desnico, kakor bi hotel pregnati sitno muho, ki se spovrača.

„Saj je Bog tako hotel, da sem našel Andraža!“ je zagovarjal svojo pot in se opravičeval.

„Bog je hotel, res, a kaj te je zagnalo nocoj na to pot? Bog? Ali ni bil sam hudič pohlepa, ki si ga poslušal nocoj to sveto noč? Iti bi moral in počastiti božje dete, pa greš, da te duh zlobe in laži še bolj omami! Vrni se, še je čas!...“ je poslušal Nemiljčan vase.

Peči so bile blizu, bukev je bila blizu.

„Za maše plačam. Zdaj, ko sem že tu, se res ne vrnem!...“ si je odgovarjal.

„Vrni se!...“ se je še enkrat oglasilo v njem, a želja, da bi bil bogat, da bi se otresel skrbi, je zmagala.

Nemiljčan je zavil s steze k pečem in bukvi.

Ko je obstal pred bukvi, je v pečeh zaplahutalo in mislil je, da je pregnal samega hudobca, ki je varoval zaklad. Pa je bila le

sova, ki jo je svetloba zaščemela in je odletela skovikajoč globlje v gozd.

Kakor je bil znojen, ga je sovin glas premrazil.

Baklo je zataknil v manjše duplo, nato se z levico oprijel bukve, z desnico je pa segel v večji žlambor. Zazeblo ga je, zakaj v žlambor je nametlo snega do vrha. Globoko mu je šla roka, zgrabil je nekaj in privlekel — kamen. Jezen ga je vrgel stran in spet segel v bukev — privlekel je zopet kamen.

„Da me ni rokovnjaški dedec še ob svoji zadnji uri povlekel!“ je bil hud in začel dvomiti v resnico Andraževih besed.

Še in še je segel v žlambor, a iz njega je nosil samo kamenje.

„Če bi bil že kdo drugi izsledil zaklad in ga pobral, ne da bi vedel Andraž! Vse je mogoče. Opazil ga je kdo in mu skrivaj sledil!...“

Nemiljčan se je popraskal za ušesom in segel vnovič v zakladnico. Dolgo je držal roko v žlamboru, stiskal zobe in se jezil:

„Spet kamen, nekaka skrilj je, tako okrogla, da tesno leži v žlamboru. Kakor pokrov! Mogoče pa je pod njo kaj!“

Mož je začel upati, da ga Andraž ni povlekel.

„Na, zdaj sem le prišel pod njo in jo oprijel. Tako, zdaj pojde!“

Res je privlekel okroglo skrilj iz žlambora, jo vrgel daleč stran in potem segel kakor bi se mu mudilo hlastno v duplo, oči so mu zažarele, usta so mu šla sama na smeh.

„Aha, zdaj pa imam pravega polha, kaj polh, cel maček je!“ se je norčeval in vlekel iz žlambora majhen meh, ki je bil nekako čez sredo povezan.

„Tako, zdaj sem pa opravil!“ je dejal, potežkal meh in bil zadovoljen, zakaj ni bil lahek in zazvenelo je v njem po srebru in zlatu, kakor je slišal Nemiljčan.

Hitro je krenil na stezo in nič več ni čutil strahu, nič več mu ni bila hoja težka, šel je nizdol, kakor bi ga kdo podil in ko je prišel na pot ob Nemiljščici, je ugasnil baklo: vrgel jo je v vodo. Potem je za trenutek postal in poslušal, če bi slišal kako govorjenje onih, ki so šli k polnočnici in bi se mogoče že vračali. Nikogar ni bilo.

„Prav je,“ je bil vesel, „zdaj pa kar dobro pot pod noge, da me nihče ne dohiti in mi ne bo treba izgovarjati se! Saj bi rekel, da sem mimogrede stopil k Matičku v mlin, a če bi potipali in če bi nerodno stopil, da bi zažvenketalo v mehu, pa bi me imeli na laži in moral bi vse povedati in še ob vse bi potem bil. Iz nevošč-

ljivosti ne bi mogli molčati in bi nesli žandarjem na ušesa! Pa ne boste Nemilščana, bom že vse tako napravil, da bo prav!..."

Tako je pomislil in jo mahal po utrti gazi proti domu, ne da bi slišal, kako šumi Nemiljščica in pljuskota, ne da bi gledal na desno ali levo, še oni koľovoz, ki je vodil pod Mali vrh in na Jamnik, je prezrl, tako je spešil in bil ves v mehu, ugibajoč, koliko nese in kaj bi vse napravil in ukrenil...

* * *

Božič je minil, teden je potekel; bil je jasen in mrzel, da je vse ledenelo, v drugi polovici pa se je vreme prevrglo in spet je snežilo, kakor bi hotelo zamesti vse hribovce in dolince.

Za novo leto se je zjasnilo. Ne enega oblaka ni bilo na nebu, ki se je bočilo sinje kakor v pravljici nad belo pokrajino ob Nemiljščici. Solnce se je bilo dvignilo izza svetega Jošta kakor sama mlada sreča in njegovi žarki so čarali na zemljo same dragulje in bisere. Ravan se je lesketala in strme rebri so se bleščale, ko da so iz samega srebra in zlata.

S suhim, zdravim vremenom je prišla v ljudi dobra volja in pravo novoletno razpoloženje.

Nemilščan je bil z novim letom zadovoljen. Kmalu popoldne so mu napolnili vaščani hišo in še z Loga so prišli. Oba z ženo sta imela dovolj posla, da sta mogla hitro postreči gostom, ki niso ta dan skoparili, češ, novo leto je treba lepo začeti...

Pod večer so pivci sredi veselja obmolknili, se spogledali in začeli drug za drugim vstajati in odhajati, izgovarjaje se vsak po svoje, kako delo ga še čaka doma, čeprav je novo leto...

V krčmo sta bila vstopila dva nova gosta vsak s svojo gorjačo, s katero sta potrkala ob tla, ne da bi kaj rekla, in sedla na klopi pri peči.

„Brdavs in Stiska!“ so si šepetali pivci in stikali glave, ko je stopil Nemilščan pred dolgega, močnega rokovnjača, ki so mu pravili Brdavs, in pred njegovega druga, ki je bil suh ko trska in je zašluzil svoje ime Stiska.

Nemilščan jima je postregel; vsakemu merico žganega je natočil in nista se ga branila.

Ko so domačini drug za drugim izginili, sta se Brdavs in Stiska presedla.

„Ali bi kaj jedla?“ ju je vprašala gospodinja.

„Ne bova se branila,“ sta dejala.

„Kaj novega?“ je pobaral Nemilščan, dasi je slutil, zakaj sta prišla.

„Ali je bil Andraž kaj pri tebi zadnje čase?“ je hotel vedeti Brdavs.

Nemiljčan je sedel in oba rokavnjača sta ga bistro gledala, da bi jima ne ušla ne ena poteza, ki bi utegnila pričati, da krčmar ne govori resnice.

„Je bil, kajpada. Pred božičem je bil. Čudno slab se mi je zdel, pa tudi o vama je govoril. Če bi ga ne bilo več, je rekel, in bi ga vidva iskala, je naročil, naj vama povem, da pojdita na Šmarno goro in poiščita neki gaber ali kaj, ki raste blizu svetega Antona. To mi je naročil in je pozno zvečer odšel, ko je zunaj snežilo. Ustavljal sem ga, naj ostane, a se mi ni dal pogovoriti...“

Tako vsakdanje je pripovedoval, kakor bi govoril o vremenu ali prašiču, ki so ga oni dan zaklali.

„Andraž je umrl,“ je povedal Stiska.

„Aaaa?... se je začudil Nemiljčan.

Gospodinja je prinesla krvavice.

„Kaj se čudiš?“ je vprašala moža.

„Pomisli, Stiska pravi, da je Andraž umrl,“ ji je povedal.

„Bog se mu usmili duše, saj je bil le dober človek!“ je dejala in se vrnila v kuhinjo.

„Dober človek je bil, res,“ je potrdil Nemiljčan mirno.

„Starost ga je zdelala, tam doli pod Jamnikom sva ga našla zmrzlega in ga kar sama pokopala pod ono smreko, kjer je ležal,“ je povedal Brdavs.

„Poglej, poglej, prav silil je v smrt, če ga je oni dan zaletela, ko smo ga ustavljali.“

„No, pa če mu je bilo namenjeno, človek ne more pomagati,“ je menil krčmar.

„Bolje tako, kakor da bi prišel iblajtarjem v roke in ne bi mogel še v miru izdahniti,“ je dejal Stiska, ki je že pospravil krvavico in pogledal prazno steklenko. Nemiljčan je razumel njegov pogled, pa je rekel še Brdavs, naj izpije, kar še ima, ter šel in natočil oba poliča do vrha.

„Pa ga dajva!“ sta rekla rokavnjača in krepko potegnili.

„Ali bosta ostala čez noč pri nas, ali imata še kako pot?“ je vprašal Nemiljčan.

„Nič ne bova nočila, daleč morava še nocoj, če je res, kar si nama povedal,“ je odvrnil Brdavs.

„Kakor sem rekel, tako je, nič nisem pridejal in nič zamolčal. Kaj bi drugače govoril, kakor je res!“ je prepričevalno potrdil krčmar svojo vest o Andraževem naročilu.

„Potem morava kar kmalu na pot, Stiska, Šmarna gora je daleč!“ je dejal Brdavs in zopet nagnil.

„Kar nocoj?“ se je začudil krčmar.

„Po dnevu ne bova hodila proti Ljubljani, ko je cesta polna iblajtarjev, katerim še ne bi rada prišla v pest!“ je odgovoril Stiska in nagnil, kot bi se kosal z Brdavsom.

„Nevarno pa je le tudi v noči tako v bližino mesta, ne?“ ju je pogledal krčmar, ki je v srcu želel, da bi se ju otrešel za vedno.

„Nevarno, če bi bili naše vrste ljudje tako okorni kakor ste hribovci!“ je podražil Brdavs. „Pa znamo biti tudi gospodje, če je treba, da preslepimo samega sodnika. No, če bi pa naju ne bilo več v te kraje, ko poromaš kdaj na Šmarno goro, le poglej za onim gabrom, mogoče pomoliš še očenaš potem pri svetem Antonu za naju!...“

„Pri svetem Antonu, pa še v cerkvi pri Mariji se vaju spominim, če bi se vama kaj primerilo, a upam, da dočakata vsaj Andražovo starost,“ je odvrnil Nemiljčan.

„In da bi zmrznila, hahaha!...“ je dodal Brdavs in se zasmejal.

„Nak, še psu ne bi želel takega konca!“ je zatrjeval krčmar in zadovoljno gledal, kako rokovnjača vstajata.

„Tu imaš za ceho, da ne boš začental novega leta z zgubo!“ je vrgel Brdavs za oba na mizo dve srebrni šestici.

„O, kaj bi, saj danes je šlo dobro!“ se je branil krčmar, da se ne bi zameril.

„Kar spravi, bova pa drugič na kredo!“ je dejal Stiska že z gorjačo v rokah in potem sta odšla in noč ju je vzela...

Nemiljčan se je globoko oddahnil in si pomel roke...

* * *

Sredi poletja so se vaščani začudili in niso mogli verjeti, pa je bilo vendar res. Nemiljčan je prodal svojo domačijo nekemu hribovcu, sam pa si je kupil lepšo in večjo v Rovtah.

Previdno je ravnal.

Prve mesece je čakal, če se bosta kaj vrnila Brdavs in Stiska. Ni ju bilo. Po veliki noči je pač imel rokovnjaški obisk, a izvedel je, da sta njegova prijatelja prišla v roke iblajtarjem in da ju ne čaka na krvavi sodnji nič dobrega, če se jim ne posreči, da bi ju rešili.

Potem je bil za binkoštni semenj v Kranju. Žandarji, ki so hodili po mestu in ostro gledali med sejmarji, ne bi li iztaknili ka-

kega rokomavha, so povedali, da so prav one dni v Ljubljani dva zadrgnili.

„Brdavs in Stiska sta bila!“ si je mislil Nemiljčan in bil vesel.

Tudi domov se je vrnil vesel in nič več ga ni skrbelo, ko je šel ob Nemiljščici in gledal ono staro, visoko smreko, pod katero je umrl Andraž.

Tako se je zgodilo, da je kmalu potem postal Nemiljčan gospodar v Rovtah.

Janezek, Tone in Francka so skakali od veselja, ko so se selili in prišli v novi dom, odkoder se jim je odprl svet daleč na okoli in so videli vsak dan cerkev na Ovsisah in so mogli vsako nedeljo vsi trije k maši. Od prvega dne so že težko čakali, kdaj pride zima in bo božič, da bi mogli prvič k polnočnici...

Nemiljčan pa je postal nekam zamišljen. Celo zimo je pokajšljeval, a se ni zmenil.

„Prehladil sem se, bo že minilo,“ se je tolažil, a ne pomlad ne poletje mu nista pregnala prehlada. Tudi čaji ne, ki mu jih je kuhala žena.

„Čudno hujšaš, Nemiljčan, odkar si se preselil k nam,“ mu je rekel ta in oni Rovtar, ko ga je videl.

„Skrbi, skrbi!“ je odgovarjal Nemiljčan in ljudje so mislili, da ga težijo dolgovi, ker nove domačije ni bil iz previdnosti vse plačal, dasi bi bil mogel. Od časa do časa je kaj odrinil, kakor bi s prigaranim denarjem odplačeval...

Resnico je govoril, ne dolgovi, skrbi so ga trle. Andraž se mu je spovračal v sanjah in kamor je stopil in karkoli je delal, vedno se mu je zdelo, da ga ima ob strani, da ga votlo gleda, samo gleda in molči, tako grozno molči...

„Pojdi, povej, da sem vse obdržal sam, da tudi za maše nisem dal, pa naj pridejo in mi poberejo vse, bom imel potem vsaj mir pred teboj!“ mu je v mislih odgovarjal.

Andraž je molčal in ga gledal, gledal...

„Sam naj grem in povem tako pa tako?... Nak, Nemiljčan ne bo hodil nikamor!“ si je odgovarjal in bil mrk in pokajšljeval.

Zima je prišla in ga je tako stisnila, da ni mogel več iz hiše. Za pečjo je posedal in ko se je bližal božič, še za peč ni mogel več. Obležal je v postelji in Rovtarji, ki so ga obiskovali, so zmajevali z glavo, ko so odhajali.

„Ne bo dolgo,“ so bili prepričani.

In ni bilo dolgo.

Na sveti večer, ko so se zopet oglasili zvonovi in napolnili ozračje z angelsko pesmijo in so odšli Janezek in Francka in Tone veseli k polnočnici, se je Nemiljčan boril s smrtjo.

Staro sosedo, ki ni mogla v cerkev, je poklicala Nemiljčanka, da ji je delala družbo in ji pomagala pri bolniku.

Ko so zvonovi ob enajsti vabili, je čudno razprl oči, gledal proti vratom, se dvignil in hropel:

„Počakaj, Andraž... Ne bova mudila... zgodaj je... Brdavs in Stiska te čakata?... Saj grem... V bukvi, si dejal?... In maše čakaš?...”

Soseda je pomenljivo pogledala gospodinjo, prenehala moliti in šla in prižgala svečo in vzela razpelo in ga dala Nemiljčanu v roke.

Osvestil se je, krčevito oprijel razpelo, votlo zakašljaj. Žena je stala ob njem in jokala.

Za trenutek ga je kašelj popustil.

„Vsi trije!... Plačaj maše!” je kriknil, omahnil, globoko in težko zahropel, kakor da se davi, in bruhal kri.

„Jezus, Marija!” je kriknila tudi žena in se zgrudila preko moža in sunkovito ihtela.

„Bog se mu usmili duše!” je dejala soseda in poškopila mrliča s svetonočno blagoslovljeno vodo, ko je veliki zvon oznanil sveto rojstvo in povzdigovanje...

* * *

To je zgodba o zakladu ob Nemiljščici, ki ni prinesel sreče in se ga je baje držalo prekletstvo iz roda v rod...

~~~~~
Mirko Kunčič:

Dekliška pesem.

Kam si se zasanjala,
misel moja žalostna?
Iščeš pota k blesku zvezd?
V srcu kljuje črv-bolest.

Joj, da sem sirota znala —
bi s krvjo ga zalivala!
V srcu kraka črn gavran,
mi očita noč in dan...

Kaj ste rosne mi oči?
Na gredicah cvetja ni...
Kdaj je že dehnila smrt
v tihi moj dekliški vrt!

Kam si se zasanjala,
misel moja žalostna?
Izza belih brez ihti
sreča mojih mladih dni.

Francè Gerželj:

Brinove jagode s Krasa.

Neopazno se je prelila sončna in barvita jesen v zimski čas; samo tistih lepih, čudovito barvanih lis ni bilo več, vse drugo pa je bilo kot poprej. Nič ni bilo občutiti utrujenosti, dasi se je december krčil bolj in bolj in se že bližal koncu. Polj, vasi in mest in ljudi še ni obiskal volk - mraz. Sneg, kolikor ga je bilo zapadlo, je bil tako čisto - bel in mehak, da ga je človek občutil kakor toplo, belo volno.

Drobne in majhne snežinke so spokojno in lagodno plesale v zraku, delale meglo in slepile oči; zdelo se je, da se je nebo čisto stisnilo ob zemljo, da je prav nizko in blizu in ga moreš z roko doseči.

Čisto mirne in skoraj dremotne, so bile mestne ceste in ulice, še ljudje so potihoma hodili.

Brez namena sem hodil po ulicah. Na prelomu, kjer se v eno vgrezne druga ulica, sem srečal znanca, ki me je, brž ko me je ugleдал, ogovoril z naglimi in raztrganimi stavki.

— Še na izpregled te ni. Dva dni te že iščem.

— Dela imam preko glave in...

— Ne izgublajva besed. Vseeno je. — — Toneta ni več; ne bo ga nazaj... Obmejne straže so ga ustrelile... da je bil tihotapec, so pisali časopisi.

Več ni mogel.

— Križ bož... katerega Toneta? Pa menda ne Lužarjevega, najinega sošolca?!

— Njega, je iztrgal iz sebe.

Kot okamenela sva stala kar sredi ulice.

Cez čas pa je prijatelj izvlekel iz notranjega žepa suknje majhen zavoј papirjev in mi jih potisnil v roko.

— Tu je njegov dnevnik; vse gorje, vsa ljubezen, vsi kraški bori in brinovi grmi so v njem. — Objavi ga: kjerkoli. Vsi naj zvedo, kdo in kaj je bil Lužarjev Tone iz Dolenje vasi, naj občutijo, če nimajo kamna za srce, vse, kar je Tone občutil in za kar je napravil svoje mlado življenje.

Molče sem spravil papirje — Tonetov dnevnik. In prijatelj je nadaljeval.

— Tudi jaz bom šel Tonetovo pot; saj jo vidim in občutim, kako me kliče in vabi.

— Čez dva dni grem. Ne morem več vzdržati; še enkrat samkrat bi rad prisluškoval vrh Gabrka pesmi borov, ki mi bo dala miru.

— In hišo v škarpí, tisto majhno in nizko, bom z rokami objel in nase prižel; in našo njivo, s kamenjem ograjeno, z očmi poljubil.

— Čez dva dni... Tudi moj dnevnik objavi. Nič zato, če se bodo ljudje dolgočasili in mogoče celo zehali ob njem. Morda se bo pa le našel v vsakem tisoču eden, ki bo razumel, kaj pomeni, biti zaljubljen v hišo ob škarpí, bor in brinov grm na gmajni in njivo v skalni globeli.

Ko sva se ločila, je bil ves utrujen, le v očeh mu je isknila samozavest.

* * *

Tonetov dnevnik:

17. oktobra.

Kako žalostna in trudna so vsa pisma od doma. Njih težke besede gredo v sredo srca. Mati, kaj pri vas doma ni nič več lepih in svetlih besed? So vse kakor nož? Tudi tvoja? Ne, saj to ni mogoče! Dokler naši bori svoje večne pesmi pojo, ne morem tega verjeti.

Preklinjam svojo pot; zakaj nisem ostal doma!

28. oktobra.

O tistem našem orehu, ki ga je ded vsadil, ki se je razrasel čez pol hiše, in kljubuje uporno dan za dnem burji, se mi je sanjalo: Grozen vihar ga je izruval iz zemlje, in strl ob tla. Zdaj pred našo hišo ni več oreha, le grenak sok vre iz raztrganih korenin in mati, oče in sestra, pijejo vsak dan ta sok. Sestra, o, kako grenko bo tvoje srce! Mati, tvoja dobra roka bo še meni nalila grenke pijače! Oče, še hodiš sleherni dan na gmajno in zidaš okrog nje ogrado iz kamenja? Drugi oreh posadi, oče, pred hišo, grenko naj rase in cveti, grenak sad naj rodi!

1. novembra.

Ste prižgali na naših grobovih luči?

O, saj je vse en sam grob in ne vem mu meja, na njem pa naše duše kot sveče dogorevajo.

In v vsaki naši vasi vse ceste do groba drže. Ena je moja.

14. novembra.

Čisto nad obraz se mi je sinoči sklonil najstarejši bor, moj drug, in mi zaupal skrivnost, da kralj Matjaž še čaka s svojo vojsko.

Ko sem se vzdramil, me je bilo strah: moj bog, ko smo pa tako sami, utrujeni in tople besede lačni.

10. decembra.

Ne morem več vzdržati, Glej, mati moja, zdaj bi pokleknil pred te, pa ne morem. O, jaz pridem domov! Svoje gmajne in brinovih grmov na njej ne morem več pozabiti. Vsak dan se moja duša doma mudi.

23. decembra.

Mati, kaj veš, da bo kmalu Sveti večer? Misliš kaj name?

Moje misli romajo vsak dan domov. In kramljajo s hišo in rožami v oknih in s cesto pred hišo. Vse mi je že tako blizu.

Jaz pridem domov. Hodil bom po hiši na Sveti večer z žerjavico v ponvi in žgal brinje. Že zdaj se vonj žarečega brinja rahlo vije v moje srce.

* * *

Toneta Lužarja je vsega razjedlo hrepenenje po domu. Čimbolj se je bližal Sveti večer, tembolj je bil Tone vročičen.

Vse njegovo življenje je vsebovalo eno samo misel, ki ga je kot krvnik preganjala: domov, domov, za vsako ceno domov!

Zjutraj, pred svetim večerom, ko je domotožje doseglo naravnost bolečo stopnjo, je Tone kakor v omotici zavil na postajo, sedel v vlak in se odpeljal proti domu.

Sedel je v svojem kotu in polagoma se je pomirjal.

Utrujenosti ni čutil. Na vse je pozabil, kakor da bi se mu bila izpolnila največja želja. Zazdelo se mu je, da mora priti domov natančno na Sveti večer.

In je zasanjal:

Zdaj gre proti domu, po cesti, kjer mu je vsak kamen znanec in ga veselo pozdravlja. V vsakem oknu sveti luč. Pozno je že. Pride do hiše. Odpre in vstopi. Da, še sedijo za mizo; vsi zbrani. Miza je pokrita z belim prtom, rdeče vino v kozarcih je vztrepetalo. In vso dušo mu v trenutku objame in kot nevesto ovenča vonj zgorelega brinja. Domači niso mrki in grenki. Vsi ga tiho pozdravijo. Obide ga čudovit sijaj božične noči. Govorijo in govorijo; rdeče vino trepeče v kozarcih kakor kri; še oreh pred hišo je utihnil in se zapredel vase.

Škripanje zavore ga je vzdramilo in mu raztrgalo sanje. Postaja.

Izstopi. Zadnja postaja pred mejo. In Tone ni imel polnega lista.

— Kam sedaj?

Zgodaj popoldne je še bilo. Burja je divjala in zavijala svojo večno kraško pesem.

— Moj bog, tako blizu sem že, kar segel bi materi v roko! Pa vendar me še čaka najhujše. Naj bo kakorkoli, malo še počakam, dokler se vsaj za ped ne zmračí, potem grem.

Krenil je v bližnjo gostilno. Sedel, si naročil vina, ki daje pogum in si polagoma priklical v spomin vso pot, ki jo je imel prehoditi z največjo pazljivostjo. Vseh kotanj, vseh kamnov, dreves in skal se je še spomnil, da bi jim priporočil, naj mu bodo varni vodniki.

Polžje je mineval čas. Ni se hotelo zmračiti, kljub temu, da je čezdalje hujše snežilo.

Tone si je zaman prizadeval, odgnati nestrpnost, ki mu je tkala po udih. Pričel je s prsti bobnati po mizi. Končno pa je zavrtal oči v neko staro sliko na steni, se za hip umiril in pričel premišljevali.

— Kako sneži! Bo mogoče najti pot? A nevarnost, da kje omagam, ležem in zaspim in me na sveti večer ne bo doma? Ne! Domov moram priti! Trden sem, mlad.

Natakarica, ki je snela raz obešalnik svetilko, da jo osnaži in pripravi, ga je zdramila.

Naglo je poskočil, poravnal zapitek in si tesno zapel suknjo. Nato jo je hitrih korakov usmeril v bližnji gozd.

Do gozda je bila pot še dobra. Komaj pa je vstopil vanj, se je mrak zgostil, da ga je zajela tema.

Začel se je križev pot. Za vsak korak se je moral boriti. Včasih se je ospela smrekova veja in mu nasula na glavo in za vrat drobnega, ostrega snega.

Tone ni občutil utrujenosti. Do zadnje sile je hotel ostati zvest svojemu cilju: še danes je sveti večer in jaz moram priti še danes domov!

Vztrajno je gazil po snegu. Včasih, ko je z nogo zadel v zasnežen kamen in mu je zdrsnilo, je padel. Konci prstov so mu pričeli goreti. Drevje je postajalo gostejše, veje so mu čestokrat snele z glave klobuk in sneg se mu je usul na lase, ki so se mu mokri lepili na senca in čelo.

Tone pa je vztrajal. Čim težja in napornejša je postajala pot, tem večje in silovitejše je postajalo Tonetovo hrepenenje po domu, tem bolj si je zaželel, da kmalu sede k domači mizi.

Prekoračil je mejo in ni imel več daleč. Nad bukvami je prišel na majhno vzpetino, ki je bila domala neobraščena. Okoli in okoli so jo obdajala drevesa. Ker je bil sneg precej debelo zapadel, se je udiralo skoraj do kolen in Tone je le težko in počasi napredoval.

Snežiti je nehalo in tema se je nekako razlezla. Tone je srečno premagal pot čez vzpetino in spet stopil v gozd. A bil je že precej utrujen.

— Še malo! Omagati ne smem! — se je Tone bodril in vzpodbujal.

Zavil je okoli debele bukve, se usmeril na desno ter se za čas poglobil v misli.

— Kako toplo mora biti zdaj doma, v izbi, ki je vsa prijazna...

Ni bil več pozoren. Še videl ni, kako sta mu prihajala nasproti dve postavi, ki sta očitvidno opazili Toneta, ko je gazil čez vzpetino. Še dva koraka je stopil Tone, okrenil nekoliko glavo in ju ugledal.

Leden vhdoljaj mu je segel v srce, čez hrbet se je razlil mraz. Bliskoma je zaokrenil korak in se spustil v beg.

Kakor v sanjah je čul izza sebe vpitje, a ustavil se ni.

Groza mu je stiskala srce. Občutil je, da se mora zdaj zdaj zgruditi. Na treh, štirih mestih v glavi je čisto jasno čutil silovit pritisk. Tekel pa je še vedno. Kar v slepo. Zgubil je klobuk in lasje so mu delali preglavico.

Ena sama misel ga je podila.

— Domov! Sveti večer!

Zamolcklo je odjeknilo med bukovjem. Enkrat, dvakrat in še v tretje.

Sledil je šibek vzklik, ki je v trenutku zamrl. Iz dalje je pričelo pozvanjati in pritrkavati.

Sveti večer!

Na belem snegu je ležal Tone in rdeče rože so vzcvetele okrog njega in kot sveče izgorevale v odrešenje.

J. D.:

Večer v polju.

*Čez mesec — mak
svilen oblak
hiti.*

*Meglă — čez plan
razpeta dlan
leži.*

*In mimo koč
prav tiho noč
drsi.*

J. D.:

Jesenska.

*Med tihimi, mrkimi sencami hodim.
Med tihimi, mrkimi mislimi blodim.
Pod nogami listje lahnó žubori,
med vejami veter prav tiho šušti
šušti, šušti ...*

J. D.:

Mesečina.

*Po snegu oblakov
na belih saneh
drsi bela luna,
drži se na smeh.*

*Po poti gre nekdo
in tiho zre v nebo.*

M. N.:

V Božični noči.

Utripajoče svetlikanje se je pomikalo v dolino. Škripala in pela je bela cesta pod nogami, trde snežne grudice so pršele iz pod nog. V dolini je zvonilo ubrano in slovesno. Ljudje so stopali v gručah ali po dva skupaj, toplo zaviti do ušes v suknje in velike rute, iz naglo sopečih ust se je kadila para. Male svetilke, ki so jih nosili v rokah, so mežikale v noč. Med raztrganimi oblaki so trepetale zvezde in kadar je izza oblaka posijal mesec se je zaškrila vsa bela ravan v milijonih drobnih, drobcanih zvezdic.

Minkino srce je bilo širom odprto. Oči so zrle veliko in strmeče v belo noč, pesem zvonov je odzvanjala v njeni duši kot mogočni angeljski „hosana“. Tako čudno skrivnostno je bilo vse okrog nje in tako majhna in uboga je bila ona v tej čudežni noči.

„Stopi, Minka, stopi, kaj dremaš!“

Teta s sestrično in mlajšim bratom je postala in počakala.

Minka je stopila hitreje, jih dohitela, toda že čez par korakov je zopet zaostala. Motilo jo je govorjenje tete, motila jo je bližina drugih ljudi sploh. Bolj kot kedaj prej je nocoj čutila potrebo po samoti.

Šla bi čisto sama v goro, ki mogočna, bela in mrzla zaslanja pogled. Mimo tistih smrek bi šla in čez hudournik, ki molči, ves obit

v led in čez spečo senožet do tistega kozolca, kjer je poleti sedela z poštarjevim študentom doli iz trga in ji je tako čudno lepo govoril o domači dolini.

Tam doli se je vil zelenomodri trak reke, „zelenomodri trak“ je rekel, mimo gričev, mimo lok in njiv, mimo pokopališča na hribčku, kjer spi pesnik, ki je za živa tako lepo opeval te zelenomodre valove. Beli domovi čepe ob belih cestah in tam daleč na križpotju, komaj viden v daljavi, ponosni dom, prelepa domačija njenih staršev.

Tedaj je njeno mlado srce vklenilo vase resnično lepoto, ki ji jo je pokazal in s tisto lepoto je vtonilo vanjo tudi njegovih dvoje oči.

Šla bi nocoj sama v goro, da bi gledala belo božično noč njenega doma, da bi prisluhnila šepetu prebujenega srca.

„Saj spiš, dekle! Glej, vsi so že pred nami, še v cerkev ne bomo mogli. In nocoj bo igral na gosli poštarjev Slavko.“

Slavko! Ko je bila včeraj v trgu, sta govorila, povedal ji pa ni, da bo pri polnočnici sviral na gosli.

Sestrična jo je prišla za roko in morala je pohiteti. Že so dospeli do prvih tržkih hiš. Iz oken je sijala luč. Tu in tam so stopili na cesto glasni ljudje, se veselo pozdravljali in hiteli proti cerkvi. Trg pred cerkvijo je bil živahen kot ob nedeljah po deseti maši in še bolj. Moški so stali v gručah in naglo vlekli še poslednje dime iz svojih pip in cigar. Fantje so živahno govorili, se prestopali z noge na nogo in bliskali po dekletih, ki so mimo njih bežale v cerkev. Skozi široko odprta vrata je sijala svetloba daleč ven na cesto.

Minka se je prerila do srede cerkve. Tam se je naslonila na steber in dvignila obraz k oltarju. V sinjih očeh so utripale luči, dekliška usta so trepetala molitev, ki ni bila molitev.

O, Jezusček mihi! O, veliki, svetli praznik božični! O, bela, skrivnostna noč!

Pritisnila bi čelo na kamenita cerkvena tla in jokala bi solze sreče.

Zabučale so orgle. Vonj po kadilu se je razširil po cerkvi. Mnóžica se je priklanjala, se trkala na prsa; vsi obrazi so razodevali blažen mir.

Potem je utihnilo petje vernikov in v tišino so zapele gosli. Pesem so spremljale orgle. Sprva skromna ponižna melodija se je dvigala, rastla, trgala se iz duše, poveljevala, molila. Sredi vriska je padla v skrivnostno razmišljanje, v tiho prošnjo. Trepetajoča je razkrivala ljubezen in končno izzvenela kot globok vzdih iz sproščenega srca.

Ljudje so se ozirali na kor, si priznavajoče prišepetavali.

„Lepo, kaj?“ jo je dregnila sestrična.

Minka je molčala. Slonela je ob stebru in z odsotnimi očmi strmela v migljanje na oltarju.

„O, Jezušček, ti ljubi, sladki Jezušček! je klicalo srce. In potem se je spozabilo in zahtelo: Slavko! Slavko!

Pred cerkvijo se je teta ustavila z botro iz sosednje vasi. Postali sta in se na široko razgovorili.

„Pa stopite naprej! Z botro že prideva za vami,“ je rekla teta.

Šli so. Minka je hitela, da pridejo čimprej na polje, izven glasnega govorjenja ljudi. Ko so šli mimo zadnjih hiš, je prihitel za njimi Slavko.

„Pa se vam mudi domov! Teta vas ne bo mogla dohiteti, videl sem jo še pred cerkvijo.“

Pristopil je in vsem trem stisnil roko:

„Vesele praznike!“

Minka je rahlo trepetala. Pridržal je njeno roko v svoji in jo pogledal:

„Ali te tako zelo zebe, Minka?“

Ker mu ni odgovorila, — saj ji je bilo grlo kot zavezano — je nadaljeval:

„Videl sem te v cerkvi, tako čudna si bila. Mislil sem, da ti je slabo.“

„O ne, bilo je le zelo lepo.“

Pogledal jo je začudeno, naglo, potem se je nasmehnil:

„Da, Minka, lepo je bilo. Videl sem, da si to res občutila.“

Šla sta molče za onima dvema. Stopinje so enakomerno škripale v snegu. Svetlo je sijala mesečina na prostrano belino. Gore so stale mrke in ponosne, čisto tiho je žuborela reka skozi noč.

Obstal je na klancu in se je ozrl nazaj.

„Se spominjaš, kako sva gledala s senožeti v našo dolino? Nocoj je kraj ves drugačen; tih je, sam vase zaprt. Še voda šumi le pri-tajeno in smreke ob poti stoje kot začarane. Še ti, Minka, si tako velika, tiha in bela, da ne vem, kako bi govoril s teboj...“

Njegov glas je bil zastrt.

„Se me bojiš?“ se mu je nasmehnila, da so se zasvetili beli zobje in je oživel ves skrivnostni obraz.

„Ne, sedaj ne več, da si le spregovorila.“

Šla sta počasi dalje.

„Ko sem stal na koru, sem videl le tebe in sem čutil nepremagljivo željo govoriti s teboj še nocoj. Ti si kos moje domovine. Ti si

otrok mojih gora, Minka. V tebi je vedrost in svežina našega ozračja. V tvojih očeh je modrina domačega neba. Ko me izpusti šola, se vrnem domov in ostanem tu vedno.“

Zastal je, dvignil njen obraz k sebi: „Tudi ti čutiš tako, vem. Zato boš prišla k meni in ostaneš pri meni.“

Vrh klanca sta stala, dva mlada človeka sredi božične noči. Bela luč je sijala na njegov resni obraz in Minkino srce je molilo: „Slavko! Slavko!“

In se je spozabilo in zaklicalo:

„O, Jezušček, mali sladki Jezušček!“

Jaroslav Dolar:

Martinova zadnja pot.

Božični večer. Med verigo luči nad ulico in velikimi, trepetajočimi črkami, med tramvaji in autobusi, med svetlimi izlozbami, v reki ljudi je hodil Martin — čisto sam. Hiteli so mimo njega tuji in mračni, a nihče ga ni poznal, nihče ga ni pozdravil.

Lakote Martin ni čutil, samo silno slab je bil in drobovje mu je razjedala pekoča bolečina. Kot pijan se je opotekal. In zaneslo ga je pred izložbeno okno. Plesne obleke in svilene nogavice so vabile iz izložbe. In Martin je čul: „Le besedo reci in vse je tvoje: nogavice in obleke, vse je tvoje, samo besedo reci!“ Martinu pa je bilo grenko pri srcu:

— Ti barantajo za svilo, jaz pa še suknje nimam.

In šele zdaj je čutil, da ga zebe.

A komaj je stopil par korakov, je že zasijala pred njim druga izložba. Svetlejša je bila od samega sonca. Ure, zapestnice, prstani in uhani, vse je sijalo iz nje. Omamila ga je bleščeča svetloba; stopil je k oknu, pritisnil čelo na hladno steklo in pil soj leskih draguljev. Poleg njega sta stala gospod in dama. In čul je njen glas: „Tisto zapestnico mi kupi, če hočeš, da bom tvoja, da te bom res ljubila!“ In trpka je bila Martinova misel:

— Tisočake imajo, da si kupujejo zlatnino, jaz pa nimam, da bi si kupil kruha.

In šele zdaj je čutil, da je lačen.

Val množice ga je odtrgal od okna. Tedaj se je spomnil, kako lepo bi bilo, če bi stopil kdo do njega, ga prijel za ramo in mu dejal: „A, ti si Martin? Kako Ti je? Z mano pojdi!“ A nihče ga ni prepoznal, le burja je zavela izza ogla in vlažna obleka se je oprijemala Martinovega utrujenega telesa. Leden mraz mu je šel preko hrbta. Pa

samo za trenutek, in njegov obraz je pričel žareti, iz oči pa mu je zrl mrzličen ogenj.

In slutnja mu je potrkala na srce:

— Pal boš! In tisoči bodo šli mimo tebe in nikogar ne bo med njimi, ki bi dejal: „Poznal sem ga, tega človeka, tega Martina!“

Tedaj pa je opazil v megli, ki so jo delale snežinke okoli cestne svetilke, čudno znan obraz. Bled je bil in ves upal, a ves obžarjen od čudovitega svita. In čul je materin glas: „Ti moj Martin!“ Stopil je proti prikazni, a kolena so mu odpovedala. Zamajal se je in pal na cestni asfalt.

In še preden je mogel redar ustaviti promet je zdrvel čez njega velik autobus. Šofer je klel.

Tisoči so pogledali Martinu v obraz, pa ni bilo nikogar med njimi, ki bi dejal:

„Poznal sem ga.“

Ing. I. Z.:

Racionalizacija, intenziviranje, standardizacija.

Zagovorniki načela: Zmanjšajmo produkcijo! govorijo takole: „Če pridelam malo, lahko prodam; če pa pridelam veliko, ne morem prodati, zato od velikega pridelka nimam nič. Škodljivec je oni, ki priporoča povečanje produkcije, ker s tem padajo cene in se pridelki celo pri nizkih cenah ne morejo spraviti v denar.“ To mnenje bi bilo popolnoma pravilno, če bi odločevala na celem svetu samo ena volja o tem, koliko se bo pridelalo tega, koliko onega itd. Temu pa na žalost ni tako. Vsak, ki kaj prideluje, gleda samo na sebe, kar je končno utemeljeno v človeku samem. Sami veste, kako je težko zediniti eno samo vas, kako šele celo občino, srez, državo. In kdo bi bil v stanu, da zedini cel svet? Dokler so ljudje ljudje, tega ne bomo doživeli. Niti zagovorniki zmanjšane produkcije sami ne želijo producirati manj, ker dobro vedo, da bodo drugi kljub temu pridelovali še naprej več. In kdor bo hotel pridelati manj, bo imel sam izgubo, ker ne bo imel kaj prodati.

Zato ne leži rešitev v tem, da manj pridelamo, pač pa je važno, da pridelamo to, kar pridelamo, čim ceneje, da lahko brez izgube prodamo tudi po nižji ceni. Zato bi mi lahko imenovali intenziviranje produkcije v sedanjih naših razmerah tudi pocenitev produkcije.

Tu nastane vprašanje, kako naj dosežemo pocenitev produkcije. V poštevek prihajajo skoraj vsi faktorji, ki odločujejo pri povečanju proizvodnje. Predvsem pa boljša obdelava zemlje, ki se mora izvršiti pravočasno in tako, da najbolj ustreza vsakokratnemu posevku, pravilno in izdatno gnojenje ter boljše seme. Pri gnojenju ni odločilne važnosti, koliko sploh gnojimo, temveč je treba posvetiti posebno pažnjo temu, da damo redilne snovi v pravem razmerju. Boljše seme je navadno nekoliko dražje. Toda takega semena rabimo na edinico površine manj in da vseeno boljši pridelek. Važno je, pravilno in smotreno kolobarjenje. Rastline, ki bolj izkoriščajo površni sloj zemlje, se morajo izmenjavati z rastlinami, ki črpajo hrano tudi iz globljih slojev zemlje. Rastlinam, ki vežejo zračni dušik morajo slediti rastline, ki te lastnosti nimajo.

Posebno pozornost pa zasluži vprašanje dela in okolnosti, ki so s tem v zvezi. Izmučen človek ne more toliko in tako delati kakor spočit. Ameriški raziskovalci se zadnje čase temeljito bavijo z vprašanjem, kako olajšati delo, da delavca ne bo tako izmučilo in zmanjšalo njegove pozornosti. Ugotovili so, da je delavna sposobnost največja kmalu po začetku dela, nekako čez eno uro. Po treh urah začne padati in pada tem bolj, čim dalje se neprenehoma dela. Proti koncu delovnega časa se zgodi tudi največ nesreč. Seveda so vsa ta opazovanja vršena ne toliko z ozirom na delavca, kot zato, da delavec za isto plačo čim več naredi. Čeprav pa je bil prvotni namen tak, ne smemo odrekati tem dejstvom njihove važnosti tudi za nas, za naše maloposestniške razmere, ko sta podjetnik in delavec združena v eni osebi. Delo utruja. Kdor cel dan dela na polju, zvečer v hlevu ne more opraviti tako, kot bi lahko opravil, če bi ne bil izmučen. Pri vsakem delu pa je mnogo takih gibov, ki za samo izvršitev niso potrebni, utrudijo pa le. In odstraniti te pravzaprav nepotrebne gibe, pomeni olajšati dotično delo. Sejalni stroj poznate. Pri setvi s strojem so potrebni trije ljudje: eden vodi konje, drugi usmerja stroj in tretji pazi, da vse cevi enakomerno sejejo. Pri navadnih strojih morajo vsi trije hoditi, hoja pa za strojno setev ni potrebna. Potrebno je, da se stroj premika; človek, ki ta stroj uporablja, pa se lahko obenem s strojem pelje, da se s hojo po mehki njivi ne utruja po nepotrebem. Zato so začeli izdelovati take sejalne stroje, ki omogočajo, da delavec posveti vso pozornost med delom samo temu, kar je za dotično delo res potrebno. Tak stroj je opremljen z dvema sedežema in široko desko, ki služi zato, da hodi po njej delavec, ki pazi, da stroj enakomerno dela.

Poleg pocenitve pridelovanja igra zelo važno vlogo izboljšanje pridelkov. Če je blaga v izobilju na prodaj, bo vsak, kdor le količkaj more, kupil boljše blago, slabše pa bo ostajalo. To se danes dogaja na tržišču kmetijskih pridelkov in izdelkov. Nadalje hoče kupec vedeti, kaj kupuje, in hoče imeti sigurnost, da bo dobil res isto in takšno blago, kakršno je naročil. Zato dajejo kupci povsod prednost standardiziranemu ali tipiziranemu blagu. Pod standardiziranim blagom razumevamo blago, ki je stalno enakšno, enotno, ne pa mešanica različnih vrst. Tako blago, ki se mnogo ne menja niti od leta do leta, najde preje in lažje kupca, kot pa mešanica najrazličnejših vrst, ki pa se še od leta do leta po sestavi menja. Do enotnih pridelkov pa bo mogoče priti le na ta način, da bodo posamezni kraji gojili le enotne vrste, ne pa vsak nekaj čisto drugega. Pray pestro sliko bujnih mešanic nam nudi naša kokošjereja. Skoraj vsaka kokoš predstavlja drugo pasmo. Da to ni dobro, je jasno. Različne pasme kokoši nesejo različno debela jajca. Povprečno tehta eno jajce od 55—65 g. Jajca od kokoši iste pasme se po teži med seboj manj razlikujejo kot ona od kokoši različnih pasem. 5 g se nam zdi malenkost. Če pa to računamo pri velikem številu dobimo iz njih lepe številke. — Pridelki, ki jih postavljamo na trg, morajo biti čisti, ne zamazani. Če jih odpošiljamo v paketih naj bodo spakovani okusno, da že zunanja oblika kupca privlači.

Zelo mnogo časa zgubijo naši ljudje pri prodaji svojih pridelkov. Le pomislite na vse številne mlekarice, prodajalke sadja in zelenjave samo v Ljubljani, ki končno ni posebno veliko mesto. Delo, ki ga obavi 10 ali 15 ljudi, bi lahko obavila ena oseba, dočim bi ne bilo ostalim potrebno izgubiti vsako predpoldne s prodajanjem.

Pri izdelkih, ki jih zemljedelec prodaja, je važno, da imajo stalno isto kakovost. Tu se moramo ozirati predvsem na mlečne izdelke. Pred nedavnim so naše podeželje preplavili agenti in ljudem usiljevali posnemalnike. Posnemalnik je prav dober stroj in tudi zelo koristen. Ni pa povsod koristen. Zamislimo si tako-le: vsak kmet v vasi ima svoj posnemalnik in izdeluje surovo maslo. Recimo, da izdela povprečno vsak dan na 1 kg masla. Neki kupec rabi dnevno 20 kg masla in zahteva enotno blago. Naša vas mu ne more ustreči — maslo ostane neprodano, ali pa doseže mnogo nižjo ceno, kot pa bi jo lahko doseglo, če bi bilo enotno. Tu pomaga samo večji obrat. Tak obrat je mogoč na dva načina: na privatni osnovi, da podjetnik za svoj račun kupuje od producentov mleko, ali pa na združni podlagi, ko je vsak producent obenem tudi so-

lastnik obrata. Jasno je, da je druga oblika za kmeta boljša, ker mu pripada pripadajoči del dobička. V mnogih ozirih pa so tudi posamezne zadruga prešibke, da bi mogle vplivati na ceno in trg. Potrebna je še združitev zadrug. S pomočjo zadrug je mogoče vnovčevati vse kmetijske pridelke, bodisi tako, da se dobavljajo veletrgovcem, bodisi da se prodajajo v lastnih prodajalnah. Tozadevno zadružno delovanje je sicer pri nas šele v začetkih, toda upati smemo, da se bo dobro razvijalo in doprineslo svoj del pri reševanju sedanje splošne krize.

Gospodinjstvo.

Pozlačene okvirje pri slikah čistimo z vodo, kateri smo dodali polovico špirita. Z mehko krpo, ki smo jo namočili v to tekočino, rahlo drgnemo po okvirju, zato ga z drugo suho krpo posušimo.

Usnjate torblce osnažimo prav lepo s čebulinim sokom. Glavico čebule prežemo čez pol in drgnemo z njo usnje. Izgladimo ga nato — da dobi zopet lesk — še s krpico iz jelenove kože ali iz kake druge mehke tkanine.

Mrčes v lesenem podu odpravimo ako pod večkrat zaporedoma umijemo z mrzlo vodo, kateri smo prillili par žlic lizola. Storite to sedaj ko imate več časa kot oplet, posebno ako imate bolhe v podu.

Kuhinja.

Goveje meso za juho in prikuho. Varčna gospodinja, ki hoče dati svoji družini tudi malo izpremembe v jedi, a pri tem nič več ne potroši, dela takole: Govedino pristavi najprej za juho in pusti, da se v juhi napol prekuha in da je juha dovolj okusna. Potem vzame meso iz juhe, odreže boljše dele (slabše, kosti in mastne koščke pusti v juhi) jih zreže na primerne kose in jih dene v sledečo omako, ki jo je med tem pripravila. — V mrzlo mast je vrgla nekaj koščkov kruhove sredice, drobno zrezano čebulo, korenje, peteršili, zelene, malo timijana, malo muškatovega oreška in paradižnikove mezge. Vse to bo nekaj časa dušila in šele potem dodala napol kuhano govedino. Zalila bo z juho ali kropom, toliko da bo vse s tekočino pokrito in bo dušila na kraju štedilnika, dokler se vse dobro ne zmešča. Končno bo zažvrkljala žlico smetane z malo moke in zmešala med omako. Tako pripravljeno omako z govedino damo zraven krompirja, makaronov, polente ali česa podobnega.

Sartelj. 5 rumenjakov, 10 dkg sladkorja in 10 dkg surovega masla mešaj tako dolgo, da postane penasto. Dodaj polovico nastrgane limonove lupine, $\frac{1}{4}$ l

mleka, $\frac{1}{2}$ kg presejane moke, ki si ji primešala polovico pecilnega praška. Vse skupaj stepaj četrť ure. Vse potrebščine naj bodo hladne. Namaži obliko (posodo) z mastjo, posuj jo z drobtinami, deni vanjo testo in takoj v peč. Peci eno uro. Pečen šartelj zvrni na krožnik in posuj s sladkornim prahom.

Medene potice. Vse kar rabiš za testo naj bo toplo. — 5 dkg kvasa zdrobi v malo mleka z žličko sladkorja in moke. Ko se je kvas dvignil, napravi testo iz $1\frac{1}{2}$ kg moke, $\frac{1}{4}$ kg masla, 4 rumenjakov in enega celega jajca ter soli, mlačnega mleka in pripravljenega kvasa. Vse zmešaj in stepaj tako dolgo, da se testo rado loči od kuhalnice in sklede. Potem posuj testo z moko, pokri in postavi na toplo. Ko vzide, mora biti testa še enkrat toliko. Medtem pripravi nadev: Zavrij $\frac{1}{4}$ kg medu, primešaj mu $\frac{1}{2}$ l zmletih orehov, sesekljanje limonove lupine, cimeta, zmletih klinčkov, in če imaš, 3 žlice ruma. Testo, ki si ga tanko razvaljala, namaži s tem nadevom in potresi še povrhu s suhimi orehi. Potem zvij testo prav tesno, zasuči ga v kolobar, ali pa ga podolgem, v obliki štruce, položi v pekač, ki si ga namazala z maslom. Pokrij potico in jo postavi na toplo. Ko ponovno vzide, jo deni v peč in peci eno uro. Ako se ti po vrhu že jo pokrij z debelim papirjem.

Pecivo k čaju. Presej 60 dkg moke, zamešaj vanjo 1 pecilni prašek in $\frac{1}{4}$ kg sladke sipe. V to zmes zdrobi 10 dkg surovega masla in primešaj 2 celi jajci in $\frac{1}{2}$ l smetane. Testo dobro pogneti, potem ga razvaljaj za nožev rob debelo. Z obodci izreži razne oblike: srca, zvezdice kroge, detelje i. dr. Ako hočeš to pecivo porabiti za obesek na božičnem drevesu, naredi vsaki obliki v sredi malo luknjico. Namaži pekač z maslom in speci v nepreihudi vročini.

Kako se obnašamo.

Ako smo dolžni paziti na lepo vedenje pri tujih ljudeh, se moramo toliko bolj potruditi, da smo prijazne in vljudne v domači hiši, posebno do starišev. Naj nam ne bo odveč, če zvečer, predno se podamo k počitku, želimo „Lahko noč“ in „Dobro jutro“, kadar se zjutraj prvič snidemo. Koliko zadirčnosti opazimo tu pa tam pri družinah med jedjo, pri delu, pri razvedrilu i. t. d. Kako malo te stane, da včasih opraviš kako malenkost namesto matere, da ji ponudiš kako stvar, da pobereš nekaj, kar ji je padlo iz rok, napraviš prostor ali ponudiš sedež in kaj podobnega.

Čestokrat slišimo kako se dekle zadere nad materjo ali očetom: Že sama vem, kaj je prav! ali: Kaj vam mar! ali: Grem pa od hiše, če vam ni všeč! Taki odgovori na dobre svete starišev pričajo o mali srčni izobrazbi dekleta. Ako ne moreš sprejeti nasvetov svojih starišev, ako misliš, da imaš le ti prav, potem vsaj ne ugovarjaj in raje molči. Tudi z brati in sestrami bodi raje prijazna kot surova, ne prepiraj se z njimi, ne zmerjaj jih s priimki in ne dajaj jim slabega zgleda, posebno ne mlajšim.

To naj bodo splošna pravila, ki naj veljajo doma. Smešno bi bilo in neizvedljivo, če bi se hoteli v domačem krogu ravnati točno po pravilih, ki nam jih nalaga lepo vedenje v olikani družbi, v sobi in na ulici. Predvsem si zapomnimo, da je pozdravljanje vljudnost, odzdravljanje na pozdrav pa dolžnost. Ošabno odzdravljanje je grdo in neotesano, najsi bo človek, ki te je pozdravil še tako pod teboj, tvoja dolžnost je, da mu prijazno odzdraviš. Na deželi se ljudje pozdravljajo z besedami: Dobro jutro! Dober dan! Dober večer! V mestih se navadno pozdravlja pravitako, ali pa z običajnim „Klanjam se!“, ki ga lahko rabiš ob vsaki priliki in napram vsaki manj znani osebi. Napram znancem opremiš ta pozdrav

lahko s prijaznim nasmehom in z lahkim prikimom glave, napram manj znanim in odličnejšim osebam se obenem s pozdravom tudi prikloniš. Kadar pozdravljaš, glej vedno dotičnemu v obraz. Pozdrav „Poljubljam roko“ je neokusen in ga v vsakem slučaju lahko brez škode opustimo. Ako srečaš na ulici znano osebo je nikar ne ustavljal in započenjal z njo pogovora, ker ne veš, ali je s tem ne bi morda zamudila na njeni poti. Svojih predstojnikov in odličnejših oseb na ulici pa sploh ne ogovarjaj. Znanko ali znanca, ki gre po drugi strani ulice, ne pozdravljamo glasno, marveč se le priklonimo ako nas gleda. Klicati koga z okna na ulico ni dostojno, tudi se ne razgovarjamo pod oknom, niti z dobrimi znankami. Na obljudeni ulici se za okna sploh ne zmenimo. Ako moramo kakega znanca na ulici ustaviti in nagovoriti, potem mu navadno podamo tudi roko. Če je ta oseba odličnejša od nas, ji svoje roke ne vsiljujemo vnaprej, marveč počakamo, da nam ona poda prva roko; ako tega ne stori, obstanemo mirno pred njo in povemo, kar smo se namenili. Roko podajaj mirno in prirodno, ne stiskaj in ne sukaj ponujene roke in ne zadržuj je v svoji brez potrebe. Kadar se poslavljaj, rabiš pozdrav „Zbogom“ ali „Klanjam se“. — Pri ogovarjanju gospâ večkrat slišimo naziv „milostljiva“. Ta naziv je sam na sebi precej priskuten in smo se ga nâvzeli od Nemcev, ki pri vsaki drugi besedi rabijo „milostljiva“. Če je dama, s katero govorimo, zelo odlična in ako mnogo polaga na ta naslov, se ga bomo pač napram njej poslužili, ni pa umestno vsako gospo, ki je bolj oblačena pitati z „milostljivo“. Saj bo vsaka gospa, ki ne želi tega naziva, sama opozorila na to, potem pač ne smemo vstrajati pri tem naslovu, četudi bi ga sicer često uporabljali. Še nekaj o predstavljanju, ki je važen trenotek v boljši družbi. Ako si v družbi z ljudmi, ki jih ne poznaš, pa boš morala delj časa, recimo cel večer, sedeti med njimi, je potrebno, da se jim predstaviš. Navadno stori to zate oseba, ki pozna i tebe i ostalo družbo. Olike zahteva, da se ženski, posebno odličnejši, predstavijo gospodje najprej. Sploh se najprej imenuje ime osebe, ki je na nižji družabni stopnji, ali ki je mlajša. Ako predstavimo samo dve osebi drugo drugo rečemo: Dovolite, gospod sodnik, tukaj je naš gospod učitelj N. N. Mlajše gospode predstavljamo starejšim, gospodične gospem, i. t. d.

Kadar si predstavljena odlični osebi, se resno, molče pokloniš in podaš roko, le če se ti jo ponudi. Ako je ta oseba tvoje stopnje in tvoje starosti, si podasta roki in rečeta: Drago mi je, ali me zelo veseli, ali čast mi je, da Vas poznam. Če se moraš sama predstaviti, potem se prikloniš in rečeš: Dovolite mi, da se predstavim, ime mi je N. N. Ni vseeno, kako ljudi ogovarjamo. Najbolje je, da vse odlične osebe, ki jih manj poznamo, ogovarjamo z njihovimi stanovskimi naslovi, n. pr.: Dober dan, gospod učitelj! Klanjam se, gospod doktor! Klanjam se, gospod sodnik! Dober večer, gospod župnik! i. t. d. Ženske ogovarjamo kratko z „gospa“ ali „gospodična“. Le dobre znanke in osebe sebi enake ter obrtnike (ki jim ne moremo reči: gospod mizar, gospod čevljar i. t. d.), ogovarjamo z njihovimi priimki (Dober dan, gospod Potočnik!) Na deželi se vaščani pozdravljajo, ogovarjajoč se le s krstnim ali rodbinskim imenom, mladina ogovori starejše najlepše z „oče“ ali „mati“.

Mano.

Poravnajte naročnino!

Organizacija

Tečaj kmetских fantov in deklet v Ljubljani.

Dne 1. dec. je naša Zveza slovesno proslavila dan slovanskega agrarizma in praznik drž. ujedinjenja z otvoritvijo osem dnevnega organizatornega tečaja. Ob 11. uri dop. se je v društvenem lokalu na Cankar. nabr. zbralo lepo število udeležencev tečaja s svojimi predavatelji in zastopniki oblasti, ki so prišli, da prisostvujejo svečani otvoritvi. — Poslevodeči podpredsednik tov. Dolfe Schauer je s pozdravnim govorom otvoril predavanja. Pozdravil je zastopnika banske uprave in policijskega ravnateljstva, gospode predavatelje, ki bodo sodelovali na tečaju in so se otvoritve polnoštevilno udeležili in člane naših društev, ki so prišli med nas z dežele z željo, da se na tem tečaju čim več izobrazijo idejno in strokovno. Po pozdravnem govoru je povzel besedo tov. Dr. Janže Novak. V svojem skoraj celo uro trajajočem, lepo zaokroženem govoru je povdarjal veliko potrebo našega kmeta po izobrazbi, ker je pač kmet oni faktor, na katerem sloni država in preko katerega ne smemo in ne moremo iti. Potrebno je, da slednjič tudi kmet samostojno misli in se ne pusti potiskati kot mrtev predmet zdaj sem, zdaj tja. Pozival je prisotne člane, naj se potrudijo, da na tem tečaju zajamejo vse, kar se jim bo nudilo. Opozoril je, da z otvoritvijo tega našega tečaja proslavljamo praznik slovanskega agrarizma — prebujenje kmetstva k samozvesti in samopomoči pri Čehih, Poljaki, Bolgari in vseh drugih slovanskih narodih. Naj bo to tudi praznik prebujenja slovenskega kmeta. Povdarjal je pravico kmeta do zemlje, ki je rednica vsega človeštva. Ker kmet obdeluje zemljo, je on temelj vse človeške družbe. Propast kmetova je propast kulture, zato treba predvsem varovati kmetovo blagostanje. Patriotizem kmeta korenini v zemlji. Na zdravi, dobro obdelani zemlji raste zdrav narod, s kmetov prihaja zdravo življenje v mesta. Slednjič opozarja tudi na pomen današnjega državnega praznika — Ujedinjenja. Naša država je narodna država, ki jo je narod stvoril, da služi njegovemu obstoju in napredku. V njej morajo skupno delovati i Srbi i Hrvati i Slovenci gospodarsko in kulturno in ustvarjati pogoje za napredek kmeta.

Vsem izvajanjem predavatelja so vsi prisotni sledili z veliko pozornostjo. Nekaj po 12. uri je podpredsednik Dolfe Schauer zaključil lepo uspelo otvoritev našega tečaja. — Tečaj je obiskovalo 20 fantov iz raznih krajev Dravske banovine.

Iz Zveze. Za tri mesece nas je zapustil naš marljivi in vestni poslevodeči podpredsednik tovariš Dolfe Schauer. 2. decembra je moral radi službene premostitve v Radovljico, kjer ostane do konca februarja. Težko ga bomo pogrešali. V kratkem času, odkar predseduje naši Zvezi, je dosegel z nepopustljivo vestnostjo in z neumorno delavnostjo velike in lepe uspehe. Ni mu bilo dano, da bi do konca vodil tečaj, ki ga je 1. decembra otvoril. Moral je predati vse svoje dolžnosti tovarišu Fr. Gerželju, ki ga bo do njegove vrnitve nadomestoval.

Celje: V nedeljo, dne 16. nov. dopoldne se je vršila seja pododbora „Zveze kmetских fantov in deklet“ za celjsko okrožje v hotelu „Union“ v Celju. Sejo je vodil tov. Ivan Kronovšek ml., katere so se udeležili vsi tovariši odborniki kot zastopniki posameznih društev. Dnevni red je obsegal: ustanavljanje kmetских sokolskih čet, kmetски tisk, prirojevadni tečaji, letni društveni zleti, organizacija ter predlogi in slučajnosti. Na podlagi referata o pomenu kmetских sokolskih čet se

Naše društvo v Središču ob Dravi.

je sklenilo, da jih naša društva ustanavljajo povsod tam, kjer se jim zdi potrebno, oziroma kjer imajo predpogoje za obstoj. Nadalje se je razpravljalo o razširjenju kmetijskega tiska in se je sklenilo, da se opozori vse poverjenike in tiskovne odseke posameznih društev, da še pred novim letom zaključijo nabiranje novih naročnikov „Grude“, „Kmetijske matice“ in „Kmetijskega lista“. Zveza prireja tudi letos priročno tečaje, katerih se bodo poslužila po možnosti vsa naša društva, ki nimajo v tem oziru posebnih ovir. Ti tečaji se bodo vršili zaporedoma, da se s tem zmanjšajo razni stroški. Zveza priredi v začetku decembra prosvetno-organizatorični tečaj v Ljubljani, na katerega je upravičeno poslati vsako društvo po dva svoja člana; tozadevno se je sklenilo, da pošlje pododbor na ta tečaj večjo število fantov iz krajev, kjer še ne obstajajo kmetijska društva, da se bo na ta način tudi v takšnih krajih pričelo z izobraževalnim delom. — Razprava o letnih društvenih izletih se je odložila za prihodnjo sejo. Pri predlogih in slučajnostih so podali tovariši odborniki različne predloge glede organizacije in prosvetnega dela naših društev, reševale so se tudi interne zadeve pododborov. Tovariš Potočnik je predlagal tudi, naj bi pododbor prirejal mladinske tabore in s tem navduševal kmetijsko mladino za skupno delovanje in za prosvetni in kulturni preporod naše vasi. Tovariš predsednik je sporočil, da bo pododbor priredil kuharske tečaje, katerih se bodo lahko poslužila vsa v pododboru včlanjena društva in sicer brezplačno. Ker je bil s tem dnevni red izčrpan, je zaključil tov. predsednik sejo.

Z bodočim letom pričnemo objavljati celoletno zgodovinsko povest pisatelja Joža Lavrenčiča

BOŽJA SODBA.

Opozorjamo nanjo vse naše naročnike in vse one naše fante in dekleta, ki na naš mesečnik še niso naročeni. Naj store to nemudoma, da ne zamude početka povesti.

Še več kot samo videla. Ali si videla, kakšen zaročni prstan je dobila Mara od svojega fanta?

Kaj bi ne! Saj sem ga lani jaz sama nosila!

Med materami. Naš Francek je tako nadarjen, zelo rad se uči in kadar bo velik, pravi, si bo izbral tak poklic, da bo mogel čim več ljudi osrečiti.

Veste kaj, gospa, potem bi mu svetovala, da postane denarni pismonoša.

Gospod, ki vstopa v avtobus: — Ali je Noetova barka že polna?

Sprevodnik: — Že, samo osel še manjka. Kar izvolite.

Prebrisanec. Mati: — Francek, zapri okno, zunaj je mraz.

Francek: — Prav! Ali bo potem zunaj topleje?

Fr. Rojec:

Ljubljanski slon,

Priromal je v Ljubljano kmetič,
ki čitati je dobro znal,
prišel je do Hotela slon,
začuden je pred njim obstal:

„Tu smešen je napis na hiši,
kaj pa je vendar hotel slon?“
Izvošček sliši to, pristopi
in kmetu naredi poklon:

„Da peljeva se, slon je hotel,
s kočijo in vas peljem kam?“
„Če to je hotel, pa peljite
me v gorsko vas, kjer dom imam!“

Oba zasedla sta kočijo,
kolesa zadrdrala so
in vse popoldne se sukala,
zvečer šele obstala so.

Skobaca kmetič iz kočije,
izvoščku naredi poklon:
„Jaz sem doma, vi se vrnite,
naročil slon je, plača on!“

Izvošček tožil je kmetiča,
razsodil modri je sodnik:
„To tožbo moram zavrniti,

ker slona tožil ni voznik!“

Rešitev križanke, priobčene v 10. števil. „Grude“, ki jo je sestavil Sander Turnšek:

Vodoravno: 2. pas, 3. dan, 5. da, 6. ep, 9. Maribor, 13. vaga, 14. osel, 16. tarok, 17. boben, 19. park, 20. rdeč, 22. „no“, 23. kos, 26. „oe“, 27. tla, 29. osa, 30. nov, 32. Ceva, 34. lak, 35. sin, 36. ar, 37. „ok“, 38. oko, 44. lev, 43. nos, 44. ena, 45. Ada, 47. tat, 49. lonec, 51. sen, 52. kes.

Navpično: 1. raca, 3. da, 4. ne, 5. Drago, 7. proso, 8. ti, 9. Marko, 10. rak, 11. bob, 12. rebro, 13. Varnava, 15. ledenik, 16. ta, 18. ne, 19. pet, 21. črv, 23. kol, 24. osa, 25. sak, 28. le, 31. on, 33. Aron, 35. sova, 39. ko, 40. osa, 41. Lea, 42. en, 46. Dušan, 47. ton, 48. tek, 49. le, 50. „ee“.

Rešitev smo v 11. števil. Grude izpustili, ker nam je primanjkovalo prostora.

Križanka.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14			15			16		
17		18	19	20			21			
	22		23	24			25			
26	27		28	29		30		31	32	
		33				34				
35	36	37			38	39		40	41	
	42	43		44		45	46	47		
48	49			50		51	52		53	
54			55			56	57	58		
59		60				61			62	

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. „ce“,

3. padavina, 7. pomanjkanje, 10. „bs“, 12. žena prvega človeka, 14. reka v Egiptu, 15. živi v vodi, 16. bolezen, 17. reka v Evropi, 19. nar. človeška lastnost, 21. žen. ime, 22. gozdno drevo, 24. cerkev v Savinski dolini, 25. domovina prvih starih, 26. žen. im, 28. „eo“, 30. kaz. zaimek, 31. ž. ime, 33. ž. ime, 34. ž. ime, 35. predplačilo, 37. „eo“, 39. os. zaimek, 40. žuželka, 42. nasprotje noči, 44. ptič, 46. konica, 48. član družine, 50. žen. ime, 52. nočna ptica, 54. „lom“, 55. kratica za denar, 56. ž. ime, 58. del sobe, 59. kratica na kuverti, 60. del žita, 61. igralna kvarta, 62. predlog.

Navpično: 1. kraj kjer vozimo, 2. žena prvega človeka, 4. osebni zaimek, 5. član družine, 6. turški prerok, 7. spremlja nevihto, 8. poljski pridelek, 9. „ok“, 10. gozdno drevo, 11. žen. ime, 13. del narodne noše, 16. (hrvatski) barva, 18. „av“, 20. domača ptica, 21. trdilnica, 23. ubog, 25. prometno sredstvo, 27. slaboumen, 29. del glave, 30. rimski cesar, 32. del glave, 35. možko ime, 36. možko ime, 38. del hrane, 40. zemlja na morju, 41. žen. ime, 43. „at“, 44. gledališka predstava, 45. sorodnik, 47. „ss“, 49. uboj, 50. član družine, 51. žen. ime, 55. odvetniška kratica, 57. mera.

„PLANINKA“

ZDRAVILNI ČAJ

prenavlja, čisti in osvežuje kri, izboljša slabo prebavo, slabotno delovanje čreves, napihovanje, obolenje mokracne kisline, jeter, žolča in žolčni kamen.

Vzpodbuja apetit in izbornu učinkuje pri arteriosklerozi. Zahtevajte v lekarnah samo pravi „Planinka“ zdravilni čaj, ki se ne prodaja odprto, temveč samo v plombiranih paketih po Din 20— z napisom proizvajalca:

LEKARNA MR. LEO BAHOVEC LJUBLJANA
Kongresni trg

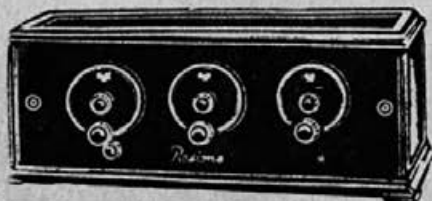
Pridobite „Grudi“ -

vsaj enega novega naročnika!

☛ Predavanja, napoved vremena, napoved časa, petle, godba
vsak dan v vaši sobi!

Nabavite si pri nas
dober radijski aparat

Radio Ljubljana

Ljubljana, Miklošičeva 5. Maribor, Aleksandrova 44.

„EKONOM“

osrednja gospodarska zadruga v Ljubljani
Kolodvorska ulica 7

Ima v zalogi po najnižjih cenah deželne pridelke, najfinejšo banaško in domačo moko, krmila, spec. blago in ostale v to stroko spadajoče, predmete.

Zaloga vseh vrst umetnih gnojil, modre galice, prvovrstne strešne opeke iz opekarne Ilovac, Karlovac, ter najboljšega splitskega in trboveljskega portland cementa.

ZINA

prihajaja!

Opozarjamo

na našo veliko izbiro
zimskega blaga!

A. & E. SKABERNÈ
LJUBLJANA

Izšla je

Blasnikova

VELIKA PRATIKA

za navadno leto 1931,
ki ima 365 dni.

„VELIKA PRATIKA“ je najstarejši slovenski koledar, ki je bil že od naših pradedov najbolj upoštevan in je še danes najbolj obraitan.

V „Veliki Pratici“ najdeš vse, kar človek potrebuje vsak dan: Katoliški koledar z nebesnimi, solničnimi, luninimi, vremenskimi in dnevniimi znamenji: — solnčne in lunine mrke: — lunine spremembe: — koledar za pravoslavne in protestante: — poštne določbe za poštolstvo: — lestvice za kolke, za pobotnice, kupne pogodbe in račune: — konzulate tujih držav v Ljubljani in Zagrebu: — vse seime na Kranjskem, Koroškem, Stajerskem, Prekmurju, Medžimurju in v Julijski Benečiji: — pregled o koncu brejosti živine: — tabele hektarov v oralih: — popis vseh važnih domačih in tujih dogodkov v preteklem letu: — tabele za računanje obresti: — življenjepise važnih in odločilnih oseb s slikami: — oznanila predmetov, ki jih rabi kmetovalec in žena v hiši. — Cena 5 Din.

„VELIKA PRATIKA“ se dobi v vseh večjih trgovinah in se lahko naroči tudi pisмено pri založniku:

tiskarni J. Blasnik na sl. d. d.
v Ljubljani.

Ne pozabite
nakazati naročnine
za „Grudo“
takoj!

Pozor čebelarji!

Kupimo večjo množino prvo-
vrstnega točenega medu. Po-
šljite vzorec z najnižjo ceno
na

JULIJ ZUPAN
LJUBLJANA, Sv. Petra 35

Zakaj so najboljše in najcenejše „TIVAR“ OBLEKE

Največja in najmodernejše urejena tovarna sukna v Jugoslaviji je organizirala svoj konfekcijski oddelek „TIVAR“ tako, da pridejo njene obleke direktno v roke kupca — konsumenta za njanizjo tovarniško ceno, kakor razvidite iz naših cen. Po Jugoslaviji smo tako otvorili okrog 300 naših prodajalen, kjer prodajamo na ta način naše obleke za odrasle in otroke.

Cene smo mogli tako znižati samo zato:

1. KER mi izdelujemo volneno sukno v lastni tovarni.
2. KER izdelujemo obleke iz tega blaga na modernih ameriškanskih strojih iz lastnega blaga v lastni delavnici, ki je urejena tako, da izdelamo na dan več sto oblek. Stroji so tako izpopolnjeni, da se obleka v najkrajšem času izgotovi po najnovejšem kroju.
3. KER mi teh oblek ne prodajamo predprodajalcem in trgovcem, ampak direktno kupcu — konsumentu po naših prodajalnah, v katerih se ne sme nobena obleka prodati dražje, kakor je originalna cena, ki je pritrjena na vsaki obleki.
4. KER mi izdelujemo vse to doma v Jugoslaviji, nam ni treba plačati nobene carine, prevoznine in nobenih provizijskih stroškov

Iz tega razvidite, koliko stroškov smo od oblek odbili, ki jih vi plačujete, če kupujete obleke pri drugih trgovcih. Vi plačate najprej carino, potem različne procenete zastopnikov, potem dobiček veletrgovca ter malega trgovca, ki vam blago prodaja, dalje morate plačati delo, ki stane na naših strojih malenkost. Koliko je vsaka obleka pri nas cenejša, lahko izračunate sami, če primerjate naše cene z onimi, ki ste jih plačevali do sedaj za svoje obleke.

Cene „TIVAR“ oblek so sledeče:

Za odrasle vsake velikosti	od Din 240 do 290
Kamgarn obleke razne	Din 490
Kamgarn obleke črne in modre	Din 790
Športne obleke	Din 330
Suknene hlače	od Din 89 naprej
Jahalne hlače, volneni struks	Din 150
Zimski površniki	Din 300 „
Raglani za odrasle	Din 450
Raglani za dečke	Din 390
Obleka za dečke od 3—6 let	Din 110
Obleke za dečke od 7—10 let	Din 130
Obleke za dečke od 11—15 let	Din 200

Naša trgovina v Ljubljani

Ivan Kos, družba z o. z.

Sv. Petra cesta šte. 23 in Celovška cesta šte. 63.

V Kranju: Glavni trg 101.

katerega vrednost in korist je opisana v Grudi št. 1: 2. 3. 4. 5.
Prečitajte dotične članke. Dobi se samo pri

M. Težaku, Zagreb
Gundulićeva ulica 13.

v kanticah od 5 kg in stane ena kantica s poštnim povzetjem
Din 125.— To olje je nesporno najuspešnejše sredstvo za kr-
mljenje slabotne in zahirane živine in sicer radi bogate vsebine
na vitaminu A in posebno radi vitamina D, ki ga v nobenem
drugem krmilu ni.

Dobro kupite

Nogavice, kravate, srajce, nahrbtnike, naramnice, dežnike, palice, čipke, svilnate trakove, gumbe, nože, škarje, voščeno platno (Wachstuch), potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, tapetnike le pri

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

Nizke cene!

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi).

Fantje - bodoči gospodarji!

Čim več boste imeli iskušenj, tem boljši gospodarji boste. Izberite si po 100² travnika, njive, vinograda, sadnega vrta in obdelujte ga, kot ga obdeluje vzorni gospodar. **Ako uporabite apneni dušik in Nitrofoskal Ruše, ki vsebuje vse hranljive snovi: dušik, fosforno kislino, kalij in apno,** torej vse kar rastlina rabi za hrano, svoje življenje in dober plod. Imeli boste veliko veselje, kajti uspeh v dobrem in obilnem pridelku Vam bo vzbudil zaupanje in ugled med domačimi.

**Nitrofoskal Ruše in apneni dušik izdeluje
Tvornica za dušik d. d., Ruše pri Mariboru**

ki raziskuje tudi zemljo in daje navodila za pravilno gnojenje.

LEKARNA

TRNKÓCZY

Ljubljana, Mestni trg št. 4

Telefon 2186.

Pošt. ček. rač. 10755.

Zaloga vseh domačih in tujih
zdravilnih sredstev, mineral-
nih voda, obvezil itd.

Denar naložite

najbolje in najvarneje pri domačem zavodu

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM V LJUBLJANI

reg. zadr. z neomejeno zavezo

TAVČARJEVA (SODNA) UL. 1.

Telefon št. 2847 — Rač. pošt. hran. št. 14.257. — Brzjaviti: „Kmetški dom“.

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po $5\frac{1}{2}\%$, pri tromesečni odpovedi po 7% brez odbitka davka na rente.

Stanje vlog:
nad Din 30.000.000.-.

Rezervni zaklad:
nad Din 700.000.-.

Jamstvo za vloge presega večkratno vrednost vlog. Strankam nudi brezplačno poštne položnice za nalaganje denarja. — Vložne knjižice drugih zavodov sprejema kot gotovino brez prekinjenja obrestovanja.

Posojila daje na poroštvo, na vknjižbo in na zastavo premičnin in vrednostnih papirjev in v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Blagajniške ure: Ob delavnikih od 8—12 $\frac{1}{2}$, in od 3—4 $\frac{1}{2}$, le ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8—12 $\frac{1}{2}$ ure.

